

MAGYAR POSTA

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. POSTAVEZÉREGAZGATÓSÁG
MEGBIZÁSÁBÓL A M. KIR. POSTA JOGÁSZ ÉS MÉRNÖK TISZTVEISELŐI
ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK SZERKESZTŐ-BIZOTTSÁGA.

FŐSZERKESZTŐ: **Dr. FORSTER KÁROLY** M. KIR. POSTAFŐIGAZGATÓ

FELELŐS SZERKESZTŐ:

Dr. PÁZMÁNY ÖDÖN

M. KIR. POSTATANÁCSOS

TÁRSSZERKESZTŐ:

RÁKOSI GYÖRGY

M. KIR. POSTAMŰSZAKI TANÁCSOS

Alsó-szatai Petheő János volt temesvári postafőigazgató. 1847-1925.

írta: DEMKÓ BELANSZKY JENŐ ny. h. államtitkár.

Commémoration de János Petheő d'Alsó-szata, Directeur Supérieur des postes, ancien chef de la Direction roy. hongroise régionale des Postes de Temesvár. Par M. JENŐ DEMKÓ BELANSZKY, Sous-secrétaire d'Etat en retraite.

L'auteur donne un intéressant et fidèle aperçu sur l'activité, la vie de famille et les excellentes qualités d'homme de János Petheő (1847—1925), l'un des plus éminents fonctionnaires supérieurs des postes roy. hongroises.

Amidőn a „Magyar Posta“-ban a keleti futárszolgálattal kapcsolatos visszaemlékezéseimről és ennek keretében alsó-szatai Petheő János volt temesvári főigazgatóról, mint a futárszolgálat felügyeletével megbízott egyénről is megemlékezve értekeztem, előkelő helyről felhívták figyelmemet arra, hogy Petheőről, mint a magyar posta egyik volt kiválóságáról külön cikk keretében emlékezzem meg. Ennek a kedves, jóleső felhívásnak készséges örömmel teszek eleget annál is inkább, mert nemcsak a temesvári igazgatóság vezetésében elődömről van szó, hanem mert valóban megható az a nemes gesztus, mellyel a régi érdemes kartársakról, a magyar posta szolgálatában érdemeket szerzett kimagasló egyéniségeiről a „Magyar Posta“ hasábjain hálás tisztelettel és szeretettel megemlékezünk. Emléküket hiven megőrizzük a későbbi nemzedékek számára, melyek ezekből az elmélkedésekből tanulhatnak, okulhatnak és követésre méltó példákat találhatnak. Régi, érdemes kartársaink működését méltató, magas színvonalú, rendkívül érdekes és értékes cikksorozat jelent meg a „Magyar Posta“ hasábjain Demény Károly tollából, mely cikksorozattal minden időkre beväste nevét a postásság emlékezetébe. Jól tudom, súlyos feladatot vállalok, amikor nagy

elődöm kiváló munkásságáról, közéleti szerepléséről, személyének egészen rendkívüli népszerűségéről híven, legjobb igyekezettel kívánok beszámolni, annál is inkább, hiszen Petheő személye délvidéken képviselte erkölcsiileg és a magyar erő szempontjából a stabilitást, izzó magyarságával úttörője volt mindannak, ami a magyarsággal és a magyar állameszmével kapcsolatban a magyar géniuszt képviselte. — Lámpalázzal, elfogódottan kezdek cikkem megírásához, de igyekszem híven, legjobb tudásom szerint visszaadni Petheő hű portréját.

Alsó-szatai Petheő János 1847 március hó 30-án született Budapesten, róm. kath. vallású, jómódú fejérmegyei birtokos nemesi család sarja. Atyja alsó-szatai Petheő János fejérmegyei, rácszentmihályi földbirtokos volt. Budán a Petheő családé volt az a nagy telektömb, mely a Budakeszi, Kucruclesi és a Labanc-út között feküdt és amely ma parcellázva számos vilatalajdonos birtokában van.

Petheő János négyszer nősült. 1873. évi október hó 11-én báró Wimmer Jankával kötött házasságot. Ennek halála után szülői és káromi Szulyovszky Izabellát, majd ennek halála után nővérét, Szulyovszky Bertát vette el feleségül, s amikor 1906-ban ez is elhunyt, Anhauer Etelkával kelt egybe. Az első házasságából Erzsébet leánya, a második házasságából fiú gyermeke, János született, aki a miskolci kórház vezető főorvosa.

Alsó-szatai Petheő János az érettségi vizsgát Budán 1865-ben, a jogtörténelmi államvizsgát Pesten 1867-ben, a bírói vizsgát Pesten 1869-ben, az államtudományi államvizsgát pedig 1870-ben tette le. A köz- és váltóügyvédi oklevelet 1872-ben szerezte meg a pesti kir. táblától. Elvégezte a kereskedelmi akadémia tanfolyamát is és a nagyszombati postaigazgatóságnál 1871. évi december hó 5-én postatiszti szakvizsgát tett. Németül tökéletesen beszélt és fogalmazott és a francia nyelvben is jártas volt.

1869. évi június hó 14-én Fejér vármegyénél lépett közszolgálatba mint tiszteletbeli megyei aljegyző. 1869. évi szeptember hó 29-én a m. kir. földművelés- ipar- és kereskedelmi minisztérium postaosztályához segéd-fogalmazónak nevezték ki. 1871. évi május hó 31-én II. o. miniszteri fogalmazóvá, 1875. évi február hó 27-én I. o. miniszteri fogalmazóvá lépett elő, 1876. évi május hó 27-én postai aligazgatóvá és a budapesti igazgatóság vezetőjének helyettesévé, 1883. évi október hó 11-én pedig temesvári postaigazgatóvá nevezték ki. 1886. évi december hóban a temesvári táviratigazgatóság vezetésével is megbízott kísérletképen s mivel a néhány havi kísérlet jó eredménnyel járt, a postának táviratával való egyesítése végleg megtörtént. A királyi tanácsosi címet 1890. évi augusztusban, a posta és távirat főigazgatói címet pedig 1899. évi május hó 10-én kapta meg. 1913. évi május hó 31-vel helyeztetett állandó nyugalomba 43 évi és 7 havi állami szolgálat után. 1925. évi augusztus hó 22-én Budapesten kötözött el az élők sorából és ugyanitt temették el, mélyszégyes részvétellel. A postaszemélyzet közül nagyon sokan kísértük utolsó útjára.

Ezeknek előrebocsajtása után Petheőt az embert szeretném olvasóimnak bemutatni. Örülök, hogy sikerült egy kitűnő fényképet szereznem. Elég egy tekintet erre a díszmagyaros daliás alakra és jóságos arcra, melyről szinte leri a végtelen jóság és nemesség. A délvidéken csaknem min-

denki ismerte rokonszenves úri alakját, keresetlen eleganciáját, megnyerő fellépését. Engem 1888-ban neveztek ki a temesvári postaigazgatósághoz fogalmazóvá. Hogy kedves kartársaimnak fogalma legyen a temesvári igazga-

ALSÓ-SZATAI PETHEŐ JÁNOS
volt temesvári postafőigazgató
1847—1925.

tóság akkori személyzeti létszámáról, elmondom, hogy a létszám a vezető igazgatón kívül egy titkár, egyben igazgatóhelyettes, egy segédtitkár, a köz-igazgatási státusba tartozott két felügyelő (kerületi biztos) és egy fogalmazóból állott. A fogalmazói állás Schiller Ignác fogalmazó nyugdíjazása foly-

lán üresedett meg, kit teljes szolgálati idejének betöltése után 65 éves korában nyugdíjazták és helyébe engem neveztek ki. Hogy milyen előkelő állás volt akkoriban egy IX. fizetési osztályba sorozott fogalmazói állás, kitűnik abból, hogy nevezett mint többszörös háztulajdonos, városi bizottsági tag, több egyesület elnöke, stb. nagy tekintélynek és tiszteletnek örvendett Temesvár gyárvárosban. Itt közbevetőleg megjegyzem, hogy Temesvár három városrészből állott: úgymint Józsefváros, belváros és gyárváros. A három városrész lakói vajmi ritkán érintkeztek egymással, különösképp a józsefvárosiak (Josefstädler) a gyárvárosiakkal (Fabrikler) s alig ismerték egymást. Erre jellemző a következő eset: amikor egy józsefvárosi polgár azzal a hírrel állított be a józsefvárosi polgári kaszinóba: tudjátok mi ujság? A Gambetta meghalt. A józsefvárosiak összenéztek egyideig, tanakodtak, s végül megszólalt az egyik burger: „Den Gambetta kennen wir nicht, das muss gewiss ein Fabrikler (gyárvárosi) sein. Az említett Schiller Náczi egyébként nagyon kedélyes öregúr volt. A reggeli postával kiosztott ügyiratok közül rendszert a miniszterieket nézte át először. Az akkori miniszteri leiratokból, rendeletekből nem hiányoztak holmi dörgedelmes figyelmeztetések, rendutasítások stb. Schiller Náczi ilyen dörgedelmes hangú leirat elolvasása után jóízűen nevetve jegyezte meg: „Sapperment muss sich der geärgert haben der das geschrieben hat.“

E kis elkalandozás után visszatérek ismét a temesvári jelentkezésem egy másik mozzanatára. Midőn Petheő családi viszonyaim iránt érdeklődött és amikor megludta, hogy budapesti felmentésem és onnan való elutazásom olyan hirtelen történt, hogy az akkoriban éppen Nyitrán nővéremnél tartózkodó édesanyámtól — bár a volt igazgatómtól e célból felmentésem és jelentkezésem 1—2 napi elhalasztását kértem — el sem búcsuzhattam, Petheő órájára nézve azt mondta: Most dél van, 2 órakor indul a gyorsvonat, utazz azonnal Nyitrára, annak rendje és módja szerint búcsuzz el édesanyádtól és nővéredtől, s 8 nap múlva jelentkezz ismét nálam. Könnyes szemmel, meghatott hangon rebegtem köszönetet és önkénytelenül arra gondoltam: Uram Teremtőm, hát ilyen bánásmód is lehetséges a rideg hivatalos pályán? Midőn budapesti kartársaim erről értesültek, általános volt a csodálkozás és megilletődés, de legjobban csodálkozott rideg agólegény volt igazgatóm, aki előtt ilyen nemes gesztus érthetetlen volt. Ez a megható epizód volt alapja annak a későbbi és mindjobban erősödő, életem végéig tartó hűséges barátságunknak és annak a mélységes nagy tiszteletnek és szeretetnek, mellyel Petheő iránt mindenkor viseltetem. Petheőt mint embert jellemző másik eset a következő volt: Egyik legjobb, sokgyermekes postamester súlyos anyagi nehézségekkel küzdött. Amikor ez Petheő tudomására jutott, azonnal intézkedett, s a postamestert megsegítette azzal, hogy szállítási és fenntartási díját felemelte, a sok gyermek közül az egyiket a szomszéd községbe postamesternek kinevezte, a másikat pedig kiadói tanfolyamra hívta. Ez a postamester és családja mindennapi imáikba foglalták Petheő Jánost és ez az ember továbbra is a kerület legjobb postamestere volt. Azt hiszem, ez a két eset eléggé jellemzi Petheő emberséges mivoltát. De ezek nem egyedülálló, hanem többször ismétlődő esetek voltak.

Mint szakemberről meg kell állapítanom, hogy stílusosságát és nagyvo-

nalúságát nem az aprólékos kérdésekben, hanem az irányításban, a munka célszerű beosztásában, munkatársainak helyes megválogatásában és a megfelelő helyre való állításában találjuk. Az ő rendszerét dicséri az a névsor, mely Petheő iskolájából került ki. Röviden csak a következőket emítem meg: Spissich, Koltay, Bényi, Szathmáry, Soós, Nyáry, György Vilmos, Nagy Endre, Ratkovszky Ödön és Gyula, Kontros főigazgatók, Fehér István Jenő igazgató, vitéz Kováts Géza tanácsos. Az ő vezetése alól került ki Stiebel János, Laux József, Stefán Nándor, Sebestyén Zoltán, Rády Győző, Fehér Alfréd, stb. Különös gondot fordított arra, hogy a hivatalvezetőnek kiszemelt egyének egy pár esztendei igazgatósági gyakorlattal bírjanak és alkalmuk legyen megbízatásuk előtt közelebbről megismerni az igazgatóság ügykörét és az ő úri gondolkodását. — Fiatal korában beutazta Európa legtöbb országát, ami látóköreit nagyban bővítette, de szívesen vette, ha munkatársai közül valamelyik külföldi útra vállalkozott, sőt az ilyen vállalkozást tőle telhetően támogatta is. Ilyenkor nem mulasztotta el az illető tiszviselő figyelmét felhívni arra, hogy tanulmányai során ne csak a postát nézze, hanem a világot is lássa és külön a lelkére kötötte, hogy magyar emberhez méltóan viselkedjék külföldön, ne feledje hogy hazáját képviseli az idegenben, ehhez kell tehát szabni egész magatartását. Jelkép, eszme, eszmény volt Petheő, jelképe a magyarság felséges zászlajának, erkölcsi ideálja és erőforrása a magyar eszmének. Ha Petheőnek más érdeme nem is lett volna, mint az, amit ebben az erősen nemzetiségi kerületben a magyarság, a magyarosítás érdekében tett, azt is óriási érdemként, s nagy sikerként kell javára írni. A temesvári kerületet Temes, Torontál, Krassószörény és Bács Bodrog vármegyék alkották, túlnyomóan német, szerb és oláh lakossággal. A huszonekét évvel ezelőtt olyan szörnyűségesen megcsönkített ország említett négy vármegyéjét, vagyis a temesvári szép nagy igazgatósági kerületet Trianon teljesen ellenséges kézre juttatta. Csak Bácskának északi csücske maradt meg. A délvidéki magyar közművelődési egyesület életrehívója és holta napjáig lelkes támogatója volt. Az ő személyes közbenjárásának volt tulajdonítható, hogy az erős nemzetiségi vidéken annyi magyar tanító és óvónő nyert elhelyezést. Névmagyarosítási törekvéseivel is igen nagy sikert ért el. Egyszóval izzó magyarságával úttörője, istápolója volt mindannak, ami a magyarsággal, a magyar állameszmével kapcsolatban a magyar elgondolást, a magyar erőt képviselte. Amint a keleti futárszolgálattal kapcsolatos cikkemben már röviden megírtam, Petheő János a futárszolgálat ellátásával, illetőleg ellenőrzésével volt megbízva. Aehrenthal akkori külügyminiszterrel való sógorsága révén a külügyminisztériummal is szoros összeköttetést tartott fenn és kieszközölte azt, hogy a balkáni futár (curir) szolgálatot az ő személyes vezetése alá rendelték. Ezzel a szolgálattal kapcsolatban e helyütt csupán azt kívánom megjegyezni, hogy futári minőségben ő maga is többször járt Konstantinápolyban, ahonnan gyönyörű emléktárgyakat hozott magával. Annakidején a temesvári posta és látvirda igazgatóság a várban, az ú. n. dikaszeriális épületben volt elhelyezve. Ebben az épületben voltak egyébként az összes állami hivatalok és felsőbb bíróságok elhelyezve. Itt volt Petheő hatszobás természetbeni lakása is. A lakás egyik szobája, az ú. n. törökszoba, csupa Konstantinápolyból került bútordarabokkal, szőnyegekkel,

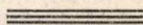
mécsesekkel stb. volt berendezve s ez a szoba híres volt az egész délvidéken. Értékes kép- és óragyűjteménye és sok antik bútora volt. Sokan csodájára jártak múzeális szépségű lakásának.

Sokat tudnék írni Petheő társadalmi szerepléséről is. Rajongott a társaságért. Nagy társaságot tudott szórakoztatni és mulattatni a legkülönbözőbb ötletes társasjátékok rendezésével. Mint kitűnő táncos végig táncoltatta a társaság összes hölgyeit. Ha úgy igazában belejött a mulatozásba, néha reggelig is elhuzalta a cigánnyal. „Lehullott a rezgő nyárfa levele“ és „Magasan repül a daru“ voltak kedvelt dalai. Dóczy József, a kiváló zeneköltő, ki akkoriban pénzügyi fogalmazó volt Temesváron, sok estét töltött Petheő társaságában s együtt huzatták a legszebb Dóczy- és Temesvárott gyakran szereplő Fráter Lóránt-nótákat világos kivirradatig a Zöld fához címzett vendéglőben. Megemlítem, hogy Petheő kitűnően bírta az italt, ennek híre is ment a kerületben, s különösen a Bácskában, a híres bácskai ivók táborában. Összebeszéltek tehát, Lovásszy Mártonnal az élén, ha Petheő valamelyik bácskai városkában megjelenik, ivászi tornára hívják ki. Így is történt, de a kihívás a bácskaiakra nézve siralmasan végződött, mert a bácskai legjobb ivókból csoportosult gárda már éjfélkor készen volt és Petheő ekkor már új bácskaiakat hívott asztalához. Ettől kezdve Petheőt olyan tisztelet övezte ezen a téren is, hogy hasonló kihívások többet nem ismétlődtek.

Még a természetimádó Petheőt kell kedves olvasóimnak bemutatnom, aki a délvidéki Kárpát Egyesület megalapításával mutatta meg a természet szépségei iránti imádatát. Krassó-Szörény vármegye kies vidékein évente rendezett kárpát-egyesületi közgyűlések híresek voltak az egész Délvidéken s nemcsak az egyesület tagjai, hanem a Délvidék előkelőségei is szép számban vettek azon részt. Mint korábbi cikkemben már említettem, Petheő a legbarátságosabb viszonyt tartotta fenn nemcsak a Délvidék legelőkelőbb családjaival (báró Vojnitsék, báró Ambrózyék, gróf Zselenszky, Dungyerszkyék, Szemzőék, Fernbachék, Rohonczy Gida stb.) és a vármegyék és a városok hatóságainak fejeivel, hanem a resiczai és oraviczai bányák és iparművek vezetőivel is. Az oraviczai bányák és iparművek igazgatósága a természet szépségeiért rajongó Petheőnek a Marilla-fürdő melletti Lup hegyen levő vadászlakot engedte át, hol csendes magányban töltötte a nyarat s innen kirándulva a Lupot környező szépséges vidékekre. Utóbbiak a kárpát-egyesületi kirándulások rendezésében különösen nagy segítségére voltak Petheőnek és ezzel már előre biztosították a fényes sikert. Krassó-Szörény vármegye természeti szépségeiről híres legszebb vidékein, mint: Oraviczabányán, Marilla-völgyön, Stájerlakon, Bozovicson, Jablánczon, Szászkabányán, Ruszkicán, Herkulesfürdőn, Orsován stb. tartották a közgyűléseket, melyeknek népszerűsége az idők folyásával nőttön nőtt, mert itt olyan mesterkéetlen vígság, pazar jókedv uralkodott, s olyan közvetlen kellemes hangulat, légkör alakult ki, mely ezeket a társas összejöveteleket élénken jellemezte. Tarka, színes és mozgalmas volt a kép, ami élénk tárult. Sokszor eszembe jut, milyen kár, hogy akkor még nem működött a mozifelvevőgépek egész sora, melyek ezeket a felejthetetlen derűs jeleneteket megörökítették volna. Az anyák szívesen hozták el lányáikat ezekre a társasjátékokkal, táncsal egybekötött kirándulásokra, mert sok ismerkedési lehetőség nyílt, s akárhányszor himen szálak is szövődtek itt.

Hiányos volna értekezésem, ha nem emlékeznék meg arról a meghitt, szoros barátságról, mely Petheőt, Jekelfalusy cs. és kir. kamarás, soproni posta és távirdaigazgatóhoz fűzte. Évenként többször meglátogatták egymást és szebbnél-szebb kirándulásokat rendeztek. Ugyancsak meleg barátság fűzte Rohonczy Gida törökbecsei földbirtokos, híres dinnyetermelőhöz. Rohonczy volt az első dinnyetermelő nagyban és az első dinnyeszállító külföldre. Rohonczy ananászdinnyéi közkedveltségnek örvendtek külföldön és Petheó, aki minden évben megtekintette a dinnyeteremést Törökbecsén, mindent elkövetett, hogy a dinnye postai szállítását megkönnyítse s biztosítsa. Rohonczy az első termésből minden évben megajándékozta Petheőt. Megtörtént, hogy személyesen hozta fel Temesvárra az első dinnyetermés néhány példányát.

Amidőn cikkem végéhez értem és Petheó Jánostól búcsút kell vennem, hálásan, meghatott szívvel, mély hódolattal gondolok reá ezekben az órákban és szent fogadalmat teszek, hogy miként a multban lélekben vele voltam, vele maradok a jövőben is. Boldog büszkeséggel vallja őt magáénak minden volt alkalmazottja. Emberi nagy tulajdonságai, vezetői minőségben kifejtett gyümölcsöző munkássága a postásság legelső sorába emelik. Nagy magyar érték volt, emlékét híven őrizzük meg.

Adatok a budai „Kisposta” történetéhez.

Irta: MENTÉNYI SÁNDOR ny. főszoigabíró.

Contributions à l'histoire de l'ancien service de distribution à Buda. Par M. SANDOR MENTÉNYI, chef de district en retraite.

L'auteur a recueilli, à la base des documents disponibles et des recherches faites dans les archives nationales, d'intéressantes données concernant l'histoire de l'ancien service de distribution à Buda, nommé „Kisposta” (Petite Poste). Ce service spécial a été organisé en 1787 pour la distribution des correspondances aux citoyens des villes Buda et Pest. Il fonctionnait régulièrement jusqu'au milieu du siècle dernier. Les facteurs de ce service postal se chargeaient aussi des diverses commissions en dehors du factage.

A budai kisposta történetének kiinduló pontja Joachim Götzl Spitzer pozsonyi lakosnak Pozsony megye alispánja által 1786. január 10-én a budai helytartótanácsához felterjesztett folyamodványa, amelyben Budán, a „Klepper-Post” felállítására kért engedélyt.

Ezt a furcsanevű postát néhány nagyobb osztrák városban már előbb bevezették és valószínűleg Bécsben keresztelték el; mégpedig úgy mondják azért, mert a levélhordók körútjukon fakereplővel (Klepper) vonták magukra a figyelmet. Egyébként ezen a néven ismerték a budaiak és a pestiek is, sőt még a hivatalos írásokban is nem egyszer mint „Kleine, oder Klepper-Post” fordul elő.

A budai helytartótanács a Spitzer-féle folyamodványt 1786. január 27-én a m. kir. udvari kancellária útján felterjesztette a császárhoz, de a kérelem teljesítését nem javasolta, mert — mint mondotta — az Bécsben és Prágában is a főpostával van egyesítve és „különb. is megfontolandó lenne, hogy a velejáró hasznát zsidónak engedjék át.”

Erre ú. a. évi április hó 10-én 18.380. szám alatt beérkezett a rendelet (Hofdecret), hogy a budai postagondnok (Postverwalter) „a közönség kényelmére” Budán és Pesten létesítendő Kispostára vonatkozólag tegyen javaslatot.

Június 30-án a postagondnok 36.985 szám alatt be is terjesztette a kívánt javaslatot (Entwurf) és vele együtt bizonyos Stadler nevű egyénnek hasonló-tárgyú tervezetét (Plan) is. Az utóbbi a hivatalos javaslattal szemben önálló „Stadt- oder Klepper Post”-ot ajánlott. A postagondnok azonban kísérő-jelentésében leszegezte, hogy szerinte egyedül csak a főposta vezetőjének alá-rendelt és a főpostához e célra hozzáépítendő helyiségben berendezett Kis-posta jöhet szóba.

Ebben az időben a mai Budapest területén csak Budán a Vizivárosban volt postahivatal: a cs. kir. főposta. Ezenfelül a Várban és Pesten 1—1 levél-gyűjtő (Briefsammler) működött.

Érdekes, hogy a főposta helyisége mindössze egyetlen szobából (Amt-zimmer) állott. Panaszkodott is a postagondnok — aki akkoriban (1807-ig) a későbbi postaigazgatónak megfelelő jogkör gyakorlása mellett, a székelyen működő posta főnöki tisztét is ellátni tartozott, — hogy alig férnek el a hivatalban. De azért a közönség nagy postának hívta. Ugyan milyen lehetett a pesti és budai levélgyűjtők helyisége, ha azokhoz képest a főposta nagynak látszott?

Amilyen kezdetlegesek lehettek a postahelyiségek, olyan csekély volt — legalább is mai szemmel nézve — az alkalmazottak javadalmazása is. A pesti levélgyűjtőről például azt olvassuk, hogy 100 frt. fizetést kapott, de nem egy óra, sőt nem is negyedévre, hanem egy teljes esztendőre. Ezenfelül minden levél után 1 krajcár járt neki. Vagyis minden további 100 forintért nem kevesebb, mint 10.000 levelet kellett „kezelnie”. És ha még ez teljes összegében neki jutott volna, de őt terhelték az összes dologi kiadások, beleértve a hivatalos helyiség bérét is és ezenfelül egy levélhordófélét is kellett tartania. Ennek meg 6 frt. volt a havi bére. Ehhez jön még a felek által el nem vitt levelek kihordásáért darabonként járó 5 krajcárokból befolyt összeg 25 százaléka.

De nemcsak a hivatalos helyiségek és az alkalmazottak javadalmazása hagyott maga után sok kívánnivalót, hanem maga a postaszolgálat is, amely akkor még vajmi keveset törődött a közönség kényelmével. Aki levelet akart feladni, azt, ha nem volt kivel elküldje, kénytelen volt postára menni. Ha pedig levelet várt és nem akarta, hogy az legalább egy hétig a postán heverjen, megint csak oda kellett fáradnia, mégpedig, ha a levél késett, esetleg többször is, mert a posta csak azokat a leveleket kézbesítette ki, amelyekért egy héten belül senki sem jelentkezett.

Sőt, úgy látszik, még az erősen korlátozott kézbesítés sem volt mindig megbízható. Legalább is erre lehet következtetni a budai postagondnok egyik felterjesztéséből, amelyben a levélhordók százalékos részesedését azért tartja

szükségesnek, nehogy azok, úgy, amint az a multban gyakran megtörtént, hiányosan, vagy tévesen címzett leveleket további puhatolás nélkül, mint kézbesíthetetlen, még aznap visszahozzák a postára, vagy épen — eldobják.

Persze, azok, akik a postát rendszeresen igénybevétték, így különösen az üzletemberek, naponta elküldték a postára. Az óbudai zsidó hitközség pedig külön levélhordót tartott magának.

Mindez 1787 október 1-től egycsapásra megváltozott. Akkor kezdte meg ugyanis a Kisposta működését.

A budai helytartótanács rendeletére Pest vármegye alispánja által erre vonatkozólag közzétett hirdetmény egy példányát az országos levéltár őrzi. (Dep. postale: 1787. f. 126.). Ez az ív nagyságú füzetbe foglalt, borsónyi gótbetűvel nyomtatott, németnyelvű hirdetmény hozta tudomására Buda és Pest sz. kir. városok lakosságának, hogy Ófelsége „a közönség kényelmére”, egy évi próbaidőre a főposta mellé egy kisposta felállítását rendelte el.

A leveleknek az ablakon átvételét, jegyzékelését, a portó beszedését és a többi belső kezelési teendőket Budán egy postafőtiszt 2 beosztott postatízzal, a pesti oldalon pedig egy postatízzal látta el. A közönség kényelmére behozott újításokkal járó munka országnrészre azonban a levélhordók vállaira, jobban mondva lábaira, nehezedett.

Az óvadék, illetve egyéni jótállás mellett felfogadott 11 rendes levélhordó közül a budai részen: 2 a Várban, 2 Óbudán, 4 meg a Vizivárosban teljesített szolgálatot. Az utóbbi körzetbe tartoztak az Alsó- és Felsővizivároson kívül az Országút, a Rácváros (Tabán), Krisztinaváros, a Neustift (Ujlak) és a külterület. A pesti oldalon, amely, mint a hirdetmény megjegyzi, „külvárosaival nagy kerület volt”, 3 levélhordót alkalmaztak.

Volt azonfelül még 3 gyorsküldőne is (2 Budán, 1 Pesten).

Feltűnő, hogy a nagyterjedelmű pesti oldal 3 levélhordójával szemben a sokkal kisebb Óbuda kettőt kapott, noha ott eddig 1 magánkézbesítő is elég volt. Ennek, úgylátszik, az a magyarázata, hogy amidőn a budai postagondnok a Kisposta levélhordói közé az eddigi óbudai hitközségi kézbesítőt is felvételre ajánlotta, azt javasolta, hogy alkalmaztatása esetén helyettesről is történjék gondoskodás, mert különben nem lesz, aki szombaton meg a többi zsidóünnepeken Óbudán kézbesít. Ámbár — tette hozzá rezignáltan — „a keresztény közönség ott nem sokat jelent és tőlük vajmi kevés levélre lehet majd számítani.”

A kispostával most már Buda, Pest, Óbuda és a külvárosok között megindult a helybeli levélforgalom is. A levélhordók pedig nemcsak kézbesítettek, hanem ugyanakkor össze is gyűjtötték a feladásra szánt leveleket.

E célból egy lepecsételt „pikszist” hordtak magukkal, amelybe a feladó a levelet sajátkezüleg tartozott bedobni. Ha pedig ez nem volt lehetséges, (pl. a küldemény terjedelme miatt), úgy a levélhordó elismervény ellenében vette azt át.

Úgy a levélgyűjtés, mint a kihordás elég gyors volt. A levélhordóknak az érkezett postát mindennap, meghatározott órában kétízben, sőt a várbelit, ahol a súlypont a hivatalos leveleken volt, háromszor kellett a főpostáról elhozniok és utána mindjárt kézbesítettek és gyűjtöttek. Télen azonban, ami-

kor a hajóhid nem volt beállítva, a pesti levélhordók a vízivárosi főpostával — a hirdetmény szavaival élve — csak „lehetőség szerint” érintkezhettek.

A hirdetmény a továbbiakban hangsúlyozza, hogy a gyors kézbesítésen kívül a kisposta még más előnyöket is nyújt. Ezeket hevenyészett fordításban és részben megváltoztatott sorrendben itt adjuk:

„Lehet pár száz kis nyomtatott cédulával hirdetni, olyképpen, hogy a levélhordók azokat 1—2 órán belül nemcsak Budán és Pesten, de Óbudán és Klein-Mária-Zellben (Kiscell) is, ahol a katonaság állomásozik (!) szétosztják.”

„A kereskedőknek nem kell okvetlenül mindig levelet írni az ügyfeleiknek, hanem nyílt cédulákat is küldhetnek azután, kívánatra, a címzett által ráírt válasszal vissza is kaphatják.”

„Az ügyvédek és ügynökök bírói idézéseket, illetve, üzleti rendeléseket küldhetnek, s azokról átvételi elismervényeket kívánhatnak.”

„Azok a budai vagy pesti kereskedők, akiknek Pesten és Budán is vannak üzletei, évi szerződést köthetnek a kispostával és alkalmazottaikkal, annak közvetítésével levelezhetnek; ugyanezt tehetik azok is, akiknek lakása a környéken van, avagy nyaralókban laknak.”

„Lehet küldeni jegyzék mellett meghívókat, szerencsekívánatokat, részvénytílatkozatokat és a kisposta rövid időn belül kikézbcsíti azokat. Sőt a meghívottak listáját a levélhordó vissza is hozza azoknak aláírásával, akik megjelenésüket kilátásba helyezték.”

„Szétosztja a kisposta a különféle körözvényeket, értesítéseket, gyászjelentéseket és a híveknek (!) szóló meghívókat.”

„Mérsékelt évi díjért elvállalja a színlapoknak és a mutatványosok hirdetőcéduláinak (Theater- und Hetz-Zettel) kihordását is.”

„Ha valaki a postamenetidőt lekéste és a következőt nem akarja megvárni, egyes postautakon (pl. Vác, Esztergom, Székesfehérvár) a kispostával küldheti el a leveleit.”

Hogy az utóbbi pontban nyújtott előnyt megérthessük, tudnunk kell, hogy akkoriban csak a bécsi útvonalon közlekedett a posta naponként, míg a többi viszonylatban csak hetenként 2—3-szor. Így pl. a bányavárosokból kedden, szerdán és vasárnap érkezett posta.

De a kisposta a közönség kényelmére még, valódi rendeltetésétől megszerve elkalandozva, az alábbiakra is vállalkozott:

„Közvetíti a kézművesek és művészek (!) házhoz hivasát.”

„Ha valaki Pesten, vagy Budán valamit (pl. dohányt) vásárolni, gyógyszer-tárból orvosságot hozatni, orvost hívni, lottóhivatalba számot küldeni akar, de a cselédjét hosszabb időre nem nélkülözheti, a kisposta hajlandó mindezekről gondoskodni.”

„Lehet a kisposta útján kisebb tárgyakat a zálogházba küldeni, vagy onnan visszahozatni és ha az illető a dologba nem akar egy harmadik személyt beavatni, a postaalkalmazottat magához is hívathalja.”

„Ha idegenek valakit fel akarnak keresni, vagy valakinek a lakását óhajtják megtudni, a kisposta megadja a kért címet, sőt, ha kívánják, oda is kísérteti őket.”

Ennyi sokoldalú, előzékeny és diszkrét szolgáltatások mellett csak természetes, hogy a kisposta a próbaév letelte után is megszakítás nélkül működött. 1792. év elején pedig állandósították.

Mindenki meg volt vele elégedve, csak a m. kir. udvari kamara nem, amelynek a postaregálék címén volt beleszólása. Ez keveselte az évi tiszta jövedelmet és 1819-ben felvetette az osztrák mintára történő bérbeadás kérdését.

A budai postaigazgatóság ismételen az eddigi rendszer fenntartása mellett tört lándzsát, s bizonyította, hogy a kisposta nemcsak a közönségnek, de a kincstárnak is mindenkor „inkább hasznára, mint kárára” volt. Ezzel szemben azonban tény, hogy a budai kisposta a fent részletezett sokágú és közhasznú működésével ellentétben, egyáltalán nem bizonyult valami fényes üzletnek. Az évi tiszta jövedelme ugyanis, az egyik postaigazgatói jelentésből kitűnőleg, egyszer sem érte el a 200 frt-ot.

Az udvari kamara pedig saját kijelentése szerint évi 400 frt. bérösszeget gondolt elérni, noha ennek lehetőségét a postaigazgató eleve kétségbevonta.

Mindamellettt arra, hogy a házi kezelésből elérhető tisztajövedelem és a renélt bérösszeg közötti csekély többlet miétt ragaszkodott a Kamara olyan szívósan, ma bajos lenne elfogadható magyarázatot találni. Lehet, hogy a helytartótanács sem talált, mert rendelet, jelentés, jegyzőkönyv éven keresztül egymást követték s az ügyet hol „ad acta” tették, hol újra elővették, közben kiküldtek egy vegyesbizottságot is — a kisposta pedig rendületlenül tovább működött. Nevével még húsz év múlva, 1839-ben is találkozunk a helytartótanácsi iktatókönyvben.

Hogy végül mikor szünt meg, annak nem tudtam nyomára akadni; valószínűleg nem sokkal később beolvadt a közben átszervezett budai és pesti postahivatalokba.

Több mint félévszázadon keresztül állott fenn, s azután mégis annyira feledésbe ment, hogy tudtommal a magyar posta történetét tárgyaló szakmunkák sem méltatták figyelemre.

Pedig nemcsak hézagpótló volt a maga idejében, hanem a levélhordói intézmény első komoly megszervezésével és a helybeli levélkézbesítés bevezetésével fontos úttörő munkát is végzett.

A legfőbb érdeme azonban az volt, hogy a postát közelebb hozta a közönséghez és ennek kényelméért minden tőle telhetőt megtett. Ez a törekvés azután a magyar postánál tradícióvá vált, s ezt ma is híven ápolja.

Forrásmunka:

Országos levéltár, Dep. postale 1785. f. 75, 1786. f. 75, 1787. f. 126, 1792. f. 93, 1820. f. 38, 1838. f. 5, 12, 1839. f. 5, 2.

MŰSZAKI KÖZLEMÉNYEK

Articles techniques.

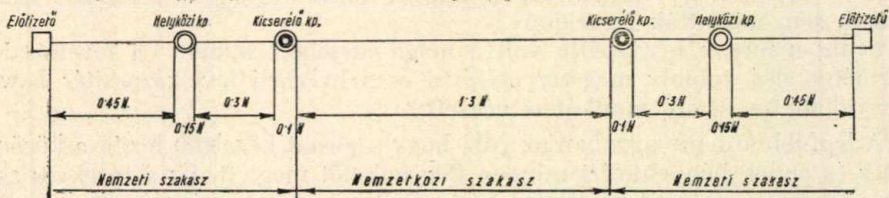
A budapesti egységes hálózat helyközi átkérő áramköreinek fejlesztési elvei.

Írta: KOVÁTS ZOLTÁN, m. kir. postaműszaki tanácsos.

Principes de développement des circuits-jonctions (trunk) réseau téléphonique uniforme de Budapest. Par M. Zoltán Kováts, Conseiller technique de poste.

Les prescriptions du „Livre Blanc” du C. C. I. F. tolèrent 1.95 N équivalent d'affaiblissement du côté demandeur à la section „nationale” dans un trafic de station finale et 1.45 N du côté demandé. Ces valeurs peuvent être augmentées de 0.2—0.2 N. L'auteur examine, quelles sont les conditions existant dans le trafic interurbain du réseau téléphonique uniforme de Budapest, tenant compte des conditions d'alimentation des microphones, causées par les appareils téléphoniques et par les résistances. En outre, l'auteur examinant les abonnés au téléphone répartis en quatre groupes, remarque que le réseau de Budapest répond en général d'une manière satisfaisante aux besoins de transmission interurbaine. Où des besoins urgents se sont manifestés, la pupinsation dans quelques directions de jonctions est recommandable.

Valamely nagytávolságú összeköttetésben a két utolsó helyközi központ közötti rész a távvezeték, amely esetleg további helyközi központokon, vagy nemzetközi kicserélőhivatalokon mehet keresztül. Ez utóbbiban végződnek az összeköttetések nemzetközi szakaszai, innen kezdődik a nemzeti szakasz. Az interurbán központ egyúttal csomópont is. Magyarországon egyelen nemzetközi kicserélőhivatal van: Budapest, egyúttal helyközi (interurbán) központ és a budapesti egységes hálózat csomópontja.

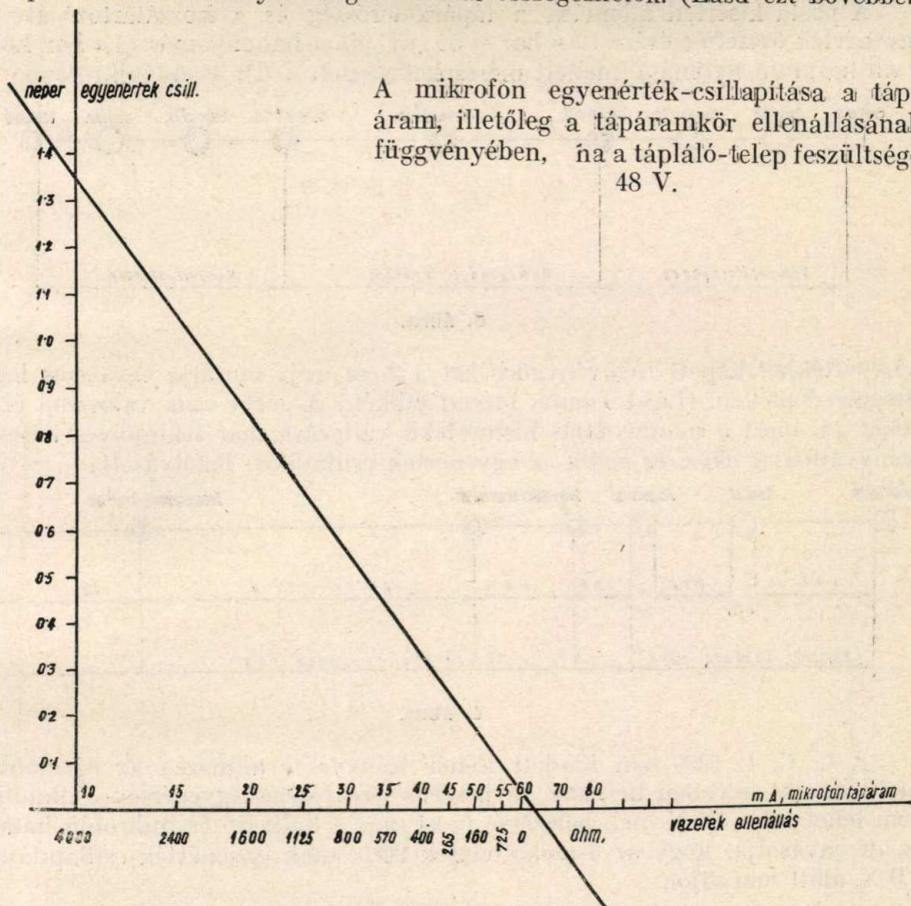
1. ábra.

A helyközi központot a helyi központokkal átkérő áramkörök kötik össze. A helyi központokból indulnak ki esetleges további összekötő központokon át az előfizetői áramkörök.

A C. C. I. régebbi előírása szerint a teljes helyközi összeköttetés végesilapítása legfeljebb 3.3 néper lehet, ebből a két helyközi központ közötti (esetleg nemzetközi) szakaszra 1.3 N. juthat, a két helyi, vagy körzeti, illetőleg nemzeti szakaszra egyenként 1.0 N. (1. sz. ábra.)

Ez az előírás, illetve felosztás annyiban nem kielégítő, hogy nem veszi tekintetbe a két előfizetői készülék befolyását. Ezért később a hallgató és mikrofón elektroakusztikus hatásfokának mérésére és számszerű jellemzé-

sére a csillapítás-egyenérték fogalmát állapították meg, akárcsak az átviteli rendszereknél a csillapítás fogalmát. Ennek a fogalomnak a segítségével most már a hallgató és mikrofon hatása is számbavehető és lemérhető az összekötésekben. A csillapítás-egyenértéket néperekből mérik, akárcsak az üzemi csillapítást és ilyen értelemben az átviteli egyenérték-csillapítás és üzemi csillapítás értékei bizonyos megszorítással összegezhetőek. (Lásd ezt bővebben

2. ábra.

Dr. Tomits I.: Távbeszélő készülékek és az ezekhez csatlakozó áramkörszakaszok úgynevezett „Egyenérték-csillapításáról“. Műszaki Közlemények 1939. 6. szám.)

A készülék, a hozzákapcsolt előfizetői vezeték és a mikrofonáram táplálására szolgáló központi berendezés ellenállásai a beszédáramkörben együttvéve csillapításként jelentkeznek. A tápáramkör (mikrofon, előfizetői vezeték, központi berendezés) ohmos ellenállása és az ennek különbözősége miatt előálló csillapítás-egyenértékváltozás közt egyértelmű összefüggés van.

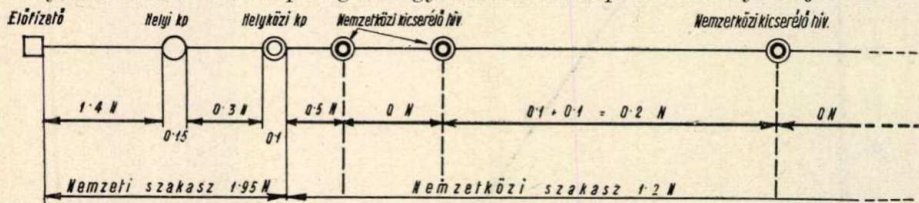
Ha a mikrofontelep feszültségét, ami a budapesti fő-, mellék- és törpe-központokban mindig 48 V, állandónak tekintjük: az Ohm-törvény alapján az ellenállás helyett az áramerősséggel, az úgynevezett tápárammal számolhatunk és megállapíthatjuk az összefüggést az egyenérték-csillapítás és a tápáram között. Fel kell azonban tételeznünk, hogy a mikrofont állandóan azonos hangnyomás éri.

A posta kísérleti állomása a tápáramerősség és a hozzátartozó átviteli egyenérték összefüggésére $10 \mu \text{ bar} = 50 \text{ „új” phon hangnyomás}$ ($1 \mu \text{ bar kb.} = 1 \text{ milligramm nyomás}$) mellett méréseket végzett a CB 35-ös mikrofonon. A

3. ábra.

középtértékből kapott függvénygörbéket a 2. sz. rajz mutatja egyszeres logaritmikus-léptéken. (Lásd Tomits idézett cikkét.) A görbe csak valószínű értékeket ad, mert a hangnyomás kismértékű változása már tekintélyes teljesítményváltozást okoz, ez pedig az egyenérték-csillapítást befolyásolja.

4. ábra.

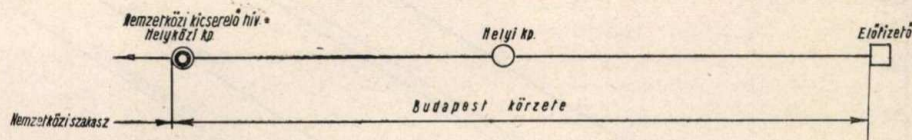
A C. C. I. 1930-ban kiadott Fehér Könyve tartalmazza az új előírást, mely szerint egyetlen helyközi távbeszélőösszeköttetés egyenérték-csillapítása sem lehet több 4.6 N.-nél, beleértve most már a hallgató és mikrofon hatását is, de javasolja, hogy az összeköttetések 90%-ának egyenérték-csillapítása a 3.9 N. alatt maradjon.

A teljes egyenérték-csillapítást szintén célszerű három részre osztani: a két nemzetközi kicsereelőhivatal közötti nagytávolságú szakaszra, és a két úgynevezett nemzeti szakaszra, melyek közül az egyik magában foglalja egyrészt a mikrofont és a kicsereelőhivatalig terjedő áramkört, másrészt a hallgatót és a hozzátartozó áramkört a másik végén lévő nemzetközi kicsereelőhivatalig. (3. sz. ábra.) Az egyenérték-csillapításnak a helyi központtól az előfizetőig terjedő része magában foglalja a készülék, az előfizetői áramkör, a tápáramveszteségek és a helyi központ minden csillapító befolyását. Eszerint a felosztás szerint **végforgalomban** a beszédoldalon a nemzeti szakasz a mikrofon és a hozzátartozó egyéb befolyások csillapítás-rendszerével 1.95 N.

lehet, a nemzetközi szakasz végszillapítása a 0.2 N-nyi ingadozást is figyelembevéve a legkedvezőtlenebb esetben 1.2 N., a hallgató oldalon a nemzeti szakasz egyenérték-csillapítása 1.45 N. Összegezve: $1.95 + 1.2 + 1.45 = 4.6$ N. (4. sz. ábra)

A budapesti helyi hálózat olyan csomóponti körzetnek tekinthető, amelyben a nemzetközi kicserélő hivatal és az interurbánközpont egybe esik, tehát belföldi távvezetékek nincsen. Ezért a nemzeti szakaszt Budapesten teljes egészében a helyi összeköttetés szakasza foglalja magában (5. sz. ábra), de Budapestre vonatkozólag a fentebbi C. C. I.-előírás így módosul: Az interurbánközpont és bármely, a budapesti egységes hálózathoz tartozó előfizető között, annak készülékét is tekintetbevéve és a kedvezőtlenebb hallgatási oldallal számolva, semmi körülmények között sem lehet több az egyenérték-csillapítás 1.45 N.-nél, beszédoldallal számolva 1.95 N.-nél.

Megvan a törekvés arra, hogy az összeköttetések nagytávolságú szakaszának csillapítását végerősítők alkalmazásával mind a kéthuzalos, mind a négyhuzalos áramkörökön 0.4 N.-rel leszállítsák. Ehhez természetesen a C. C. I. hozzájárulása szükséges még, de nem kétséges, hogy meglesz. (Düll:

5. ábra.

Über Netzplanung und Netzgruppengestaltung. E. F. D. 1939. 53.) Ebben az esetben a budapesti viszonylatban az egyenérték-csillapításra előbb megállapított 1.45 N.-nyi érték 1.65 N.-re, az 1.95 N.-nyi érték pedig 2.15 N.-re bővülne, mert a nemzeti szakaszra a 0.4 N.-nyi nyereségből egyenként 0.2—0.2 N. bővülés juthatna. Az alábbiakban már ezzel számolunk.

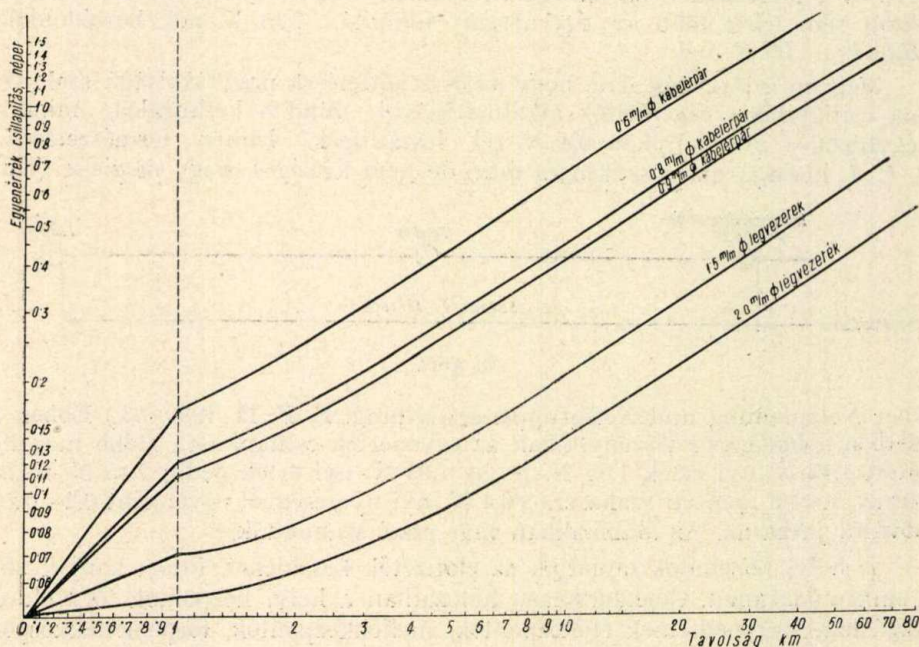
A helyi központok táplálják az előfizetők készülékét, innen kapják azok a mikrofonáramot. Gépkapcsolású hálózatban a helyi központok többféle elosztásban szerepelhetnek (főközpontok, mellékközpontok, törpemellékközpontok, végül kis LB-központok a régi nullás díjöves területeken) ilyen esetekben tudnunk kell, hogy melyik ezek közül interurbánviszonylatban a tápláló központ, mert az átviteli viszonyokat csakis az előfizetői vezeték, a központi táphidberendezés és a mikrofon ellenállásának, továbbá az előfizetői vezeték üzemi csillapításának ismeretében tekinthetjük át.

A C. C. I. előírásában a helyi vezetéseket 300 ohmnyi átlagos ellenállással veszi tekintetbe, de ez az érték tág határok között mozog, főképen Budapesten, ahol az előfizetői vezeték hossza és minősége a volt nullás díjöv nagy kiterjedése miatt sokféle és sokféle a készülékek minősége is. Éppen ezért az előfizetői vezeték szakaszok nagy szóródást mutathatnak az átlaghoz képest. Az átlagot nem ismerjük.

A helyes kép megalkotásához, a levonható tapasztalatok és szükséges tennivalók pontos megállapításához a készülékek és előfizetői vezetékek, to-

vábbá a helyi átkérő vezetékek csillapító befolyásának adatait egyenként pontosan ismernünk kellene.

A magyar előfizetői készülékeken még csak kevés egyenérték-csillapítás-mérést végeztek. A kísérleti állomás állapította meg, hogy a CB 35 mintájú készülékek egyenérték-csillapítása beszédadásra különféle vezetékhozzal 0—0.6 N., vételre —0.1 +0.9 N. között ingadozik. Bizonyos, hogy a régi típusok ezeknél rosszabb eredményt adnának. Dr. Tomits idézett cikkében adásra 0.8 N., vételre 0.5 N. felső határ javasol. Ez természetesen csak feltevésen alapuló javaslat és valószínű, hogy például a budapesti előfizetőknél végzett tömegmérések eredménye ettől eltérő volna.

6. ábra.

A tápáramvezeték hossza és a mikrofonszerű csillapítás közötti összefüggés annak feltételezésével, hogy a telepfeszültség 48 V., a mikrofonszerű ellenállás 100 ohm és a táphídberendezés ellenállása 700 ohm.

A fenti 1.65 N.-nyi értéket a következőképpen oszthatjuk fel: A hallgató maximális egyenérték-csillapítása Dr. Tomits szerint Budapesten mintegy 0.5 N., a helyi központok csillapítása 0.15 N., az interurbán-központ csillapítása pedig 0.1 N. Marad tehát a vezetésekre összesen 0.90 N. Ezt az utóbbi mennyiséget városi hálózatban úgy oszthatjuk fel (lásd Düll i. h.), hogy az előfizetői vezetésekre 0.55, az átkérőre pedig 0.35 N. jut. Ugyanezt a számítást a Dr. Tomitstól magyar mikrofónokra megadott maximális 0.8 N.-nyi egyenérték-csillapítással a beszédoldalra is elvégezve, azt kapjuk,

hogy a vezetékcsillapítás 1.10 N.-nyi lehet. Azaz a szigorúbb feltételt a hallgatóoldal tekintetbevételével kapjuk. Ha a mikrofon ellenállását 100 ohmnak vesszük és tudjuk, hogy Budapesten mind a helyi, mind pedig a helyközi központban a táphídberendezés 2×350 ohmos tekercsel bír: minden előfizetői áramkört 800 ohm terhel magának a vezetéknek az ellenállásán kívül. Ha az egyenérték-csillapítást akarjuk ezekből a már említett görbe segítségével megállapítani, olyan görbsereget kell készítenünk, amely az állandóan jelenlévő 800 ohm beszámítása mellett a vezetékellenállásokat, illetőleg hosszakat tartalmazza, még pedig minden szokásos vezetékhez más-más görbét. (0.6, 0.8, 0.9 mm Ø-jű kábelér, 1.5, 2.0 mm Ø-jű légvezeték.) A görbesort kétszeres logaritmikus léptékben a 6. sz. ábra tartalmazza. A görbékről közvetlenül leolvasható, hogy valamely vezetékfajtaéhoz és a megadott előfizetői távolsághoz mekkora csillapítás-egyenérték tartozik, természetesen a központi berendezés (700 ohm) és a mikrofon (100 ohm) ellenállásával együtt. A kapott érték tájékoztató érték a tervezéshez, mert a mikrofontól, annak helyzetétől és a mikrofont érő hangerősségtől függően az érték tag határok között változhatik.

Az előfizetői vezetékre előírányzott 0.55 N. és az átkérő vezetékre előírányzott 0.35 vezetékcsillapítás természetesen szintén csak átlagos mennyiségek. Alig érvényesek Budapest egységes hálózatának külső részén, ahol az átkérők hossza igen nagy és az előfizetői vezeték többnyire kis fajlagos csillapítású légvezeték.

A budapesti egységes hálózatot az átviteli viszonyokra nézve négy csoportban vizsgálhatjuk: a főközpontok, a mellékközpontok, a gépkapcsolású mellékközpontok és a volt nullás díjvű LB-kapcsolású központok rendszere szerint oszthatjuk fel a helyközi összeköttetések hálózatát.

1. A két főközpont akármelyikébe kapcsolt előfizetők helyközi összeköttetéseinek budapesti szakasza akár az adás, akár a vétel szempontjából megfelel a fentebb részletezett előírásoknak. A részletes adatokat az I. számú kimutatás tartalmazza. Természetes azonban, hogy statisztikai mérésfelvételek hiányában feltételezésekkel kellett megelégednem és a kép csak megközelítő hűségű.

2. A második csoportban a mellékközpontok hálózatába sorolt előfizetők interurbán összeköttetéseinek átviteli viszonyait vizsgáljuk. Amint a II. számú táblázatból kitűnik, itt már a távoli előfizetők áramkörei az utolsó évek rohamos fejlődése következtében sokhelyütt elérik, sőt itt-ott meg is haladják a megengedett mértékű átviteli egyenérték-csillapítást, ha a vételoldalt vizsgáljuk és a hallgatót szélső esetben a maximális 0.5 N.-nyi egyenérték-csillapítással vesszük tekintetbe. Ha azonban az átlagos 0.3 N.-nyi hallgató-csillapítást vesszük alapul, ami a gyártás tökéletesedésével remélhető, az átvitel kedvezőbb lesz. Hogy ezt elérhessük, jobb eredményt kapunk, ha a távoli előfizetőket látjuk el a legjobb készülékkel és ha a mikrofonon a hangnyomást emeljük (hangosabban beszélünk). Az összeállított táblázat adatai a legkedvezőtlenebb eset (0.5 N.-nyi hallgató-csillapítás, 10μ bar hangnyomás) tekintetbevételével készültek. A tökéletesítés módja a fejlesztés folyamán az lehetne még, hogy a hosszú előfizetői, vagy átkérő kábeleket pupinozzuk. Láthatjuk, hogy a „még megfelelő” és a „már nem megfelelő” átvitel fogalma

I. A főközpontokba kapcsolt előfizetők vezetékének hozzávetőleges egyenérték-csillapítása.

Főközpont	A helyi (átkérő) kábel		Az előfizetői vezetékek						Az összes egyenérték csillapítása			
	hossza km. átlagos	csillapítása N max.	átlagos	max.	átlag. csilla- pítása N	max. csilla- pítása N	A CB. 35-ös készüléknek a vezeték ellenállás te- kintetbevéte- lével számí- tott egyen- érték csillapítása		a beszéd oldalán		hallgató oldalán	
							átlag.	max.	átlag.	max.	átlag.	max.
			hossza km 0.6 mm kábel								(hallgató: 0.5 N)	
								Megengedett: 2.15 N		Megengedett: 2.65		
József	—	—	1.8	7.9 vegyes	0.2	0.65	0.21	0.4	0.41	1.05	0.7	1.35
Teréz	2.7	0.16	0.7	4.2 ^{0.6mm} kábel	0.08	0.48	0.09	0.39	0.33	1.03	0.74	1.14
Belváros	2.2	0.14	0.6	2.3 „	0.07	0.25	0.08	0.28	0.29	0.67	0.71	0.89
Erzsébet	1.8	0.1	0.7	2.7 „	0.08	0.31	0.09	0.3	0.27	0.71	0.68	0.91
Krisztina	6.0	0.4 pupin	1.1	3.6 vegyes	0.12	0.3	0.17	0.2	0.69	0.90	0.12	1.20
Lágymányos	3.5	0.19	1.4	6.2 .	0.19	0.5	0.19	0.28	0.54	0.93	0.85	1.15
Lipót	4.7	0.29	0.9	5.2 .	0.11	0.43	0.15	0.26	0.55	0.98	0.90	1.12

II. A mellékközpontokra kapcsolt előfizetők vezetékének hozzávetőleges egyenérték csillapítása.

Mellékközpont	A helyi (átkérő) kábel		Az előfizetői vezetékek						Az összes egyenérték csillapítása				
	hossza km.	csillapítása N	átlagos	max.	átlag. csillapítása N	max. csillapítása N	átlag. csillapítása N	max. csillapítása N	a beszéd oldalon		hallgató oldalon (hallgató: 0.5 N)		
			hossza km 1.6 mm kábel	+1.5 mm légv.					átlag.	max.	átlag.	max.	
										Megengedett: 2.65 N	Megengedett: 2.15		
Óbuda	11.1	0.7	1.3	5.8	0.15	0.5	0.18	0.28	1.03	1.48	1.35	1.7	
Vár	6.6	0.45	0.34	1.55	0.04	0.18	0.10	0.22	0.59	0.85	0.99	1.13	
Zugliget	9.1	0.58	1.0	4.4	0.11	0.4	0.15	0.18	0.84	1.16	1.19	1.48	
Svábhegy	10.2	0.65	1.0	4.0	0.11	0.36	0.15	0.17	0.91	1.18	1.26	1.51	
Budafok	11.0	0.58	1.4	4.0	0.16	0.4	0.19	0.17	0.93	1.15	1.24	1.48	
Újpest	11.0	0.70	2.1	7.3	0.24	0.65	0.23	0.31	1.17	1.66	1.44	1.85	
Zugló	8.9	0.55	1.2	4.7	0.14	0.38	0.14	0.23	0.83	1.16	1.19	1.43	
Kőbánya	4.8	0.30	1.4	7.3	0.16	0.55	0.19	0.21	0.65	1.16	0.96	1.55	
Kispest	10.0	0.64	0.9	4.1	0.1	0.38	0.13	0.18	0.87	1.20	1.24	1.52	
Pszterzsébet	7.6	0.47	0.7	3.8	0.08	0.35	0.12	0.15	0.67	0.97	1.05	1.32	

A budapesti egységes hálózati helyközi átkérő áramköröknek fejlesztési elvei.

nincs élesen elhatárolva egymástól. A mérlegelés tág határok között mozoghat.

Az illeszkedés lehető tökéletes megoldására, tehát a reflexiómentes átvitel biztosítására olyan terhelési rendszert kellene választani, amelynek hullámellenállása legalább közelítőleg megegyezik a helyi kábelek hullámellenállásával (600—750 ohm). Pupinozni inkább a külső átkérőket (helyi kp.—mellékkp., vagy mellékközp.—törpemellékkp.) volna célszerű, mert így kisebb a pupinozandó áramkörszám. Például a budafoki irányban ma mindössze 8—10 interurbán átkérő áramkört kellene pupiozni a Lágymányos—Budafok szakaszon. A mi automata rendszerünk választó berendezése ugyanis olyan, hogy a főközpontok közötti nagyszámú átkérő közül nem tudja kiválasztani a mellékközpontok felé továbbmenő kevesebb számú átkérőt, és például a Lágymányos interurbán átkérői között nem lehet a Budafok felé menőket külön kijelölni, tehát pupinozni kellene valamennyit. Költségkimézés szempontjából helyesebb tehát, ha csak a külső 8—10 interurbán átkérő áramkört pupinozzuk. A pupinozás adatai hozzávetőlegesen a következők lehetnének: hullámellenállás $Z_0 = 680$ ohm, határfrekvencia $f_s = 11150$ Hz, a cséveinduktivitás körülbelül 20 mH, a csévetávolság pedig 1.7 km, a fajlagos csillapítás 45 mN., tehát körülbelül a felére csökken az eredetinek.

A C. C. I. „Fehér Könyve“ (Budapest és Koppenhága) szintén tartalmaz olyan pupinozási rendszereket ajánlásai között, melyek 700—800 ohmos hullámellenállásukkal jól használhatók átkérő áramkörök terhelésére. Ezek a következők:

Határfrekvencia Hz	7700	5340	2500	3750
Hullámellenállás Z_0	730	855	800	780
Csillapítás 800 Hz-nél mN/km	42	34	45	40
Terhelés mH	30	50	65	88
Csévetávolság s/km	1.7	2.—	3.27	2.5

Bármelyiket használhatjuk ezek közül, az illesztési helyen a reflexió elhanyagolhatóan kicsiny, a reflextényező nem-igen éri el 0.1-et (a reflexió csillapítása a 2.3 N.-t).

Az átkérőkre vonatkozó számításokban főntebb mindenütt a magyar posta régi rendszerű 0.8 mm érátmérővel bíró légürszigetelésű kábelét vettem figyelembe.

A fenti utolsó értékkel például a kispesti interurbánátkérők üzemi csillapítása 0.70 N.-ről 0.40 N.-re csökkenne, a budafokiaké pedig 0.8 N.-ről 0.44 N.-re

3. A harmadik csoportba a gépkapcsolású törpeközpontok hálózatát soroltam. Ide vettem Mátyásföld, Rákosszentmihály hálózatát is, mert besorolásuk a gépkapcsolású hálózatba most folyik és ide vettem Pestszentlőrinc hálózatát, mert a most folyó rendezések után Kispest hálózatába tartozik majd és LB jellege megszűnik. A Pestszentlőrinc és Rákosszentmihály felé irányuló előfizetői interurbánösszeköttetéseknek a táblázatból is kivethető tekintélyes csillapítását akár a József—Kispest, illetőleg a Lipót—Zugló átkérők, akár a Kispesten, illetőleg a Zuglón túlmenő kábelek pupinozásával csökkenthetők a fejlődés folyamán, mert ezzel az illető, aránylag hosszú szakasz csillapítása mintegy a felére csökkenne. A mai állapotot a III. táblázat

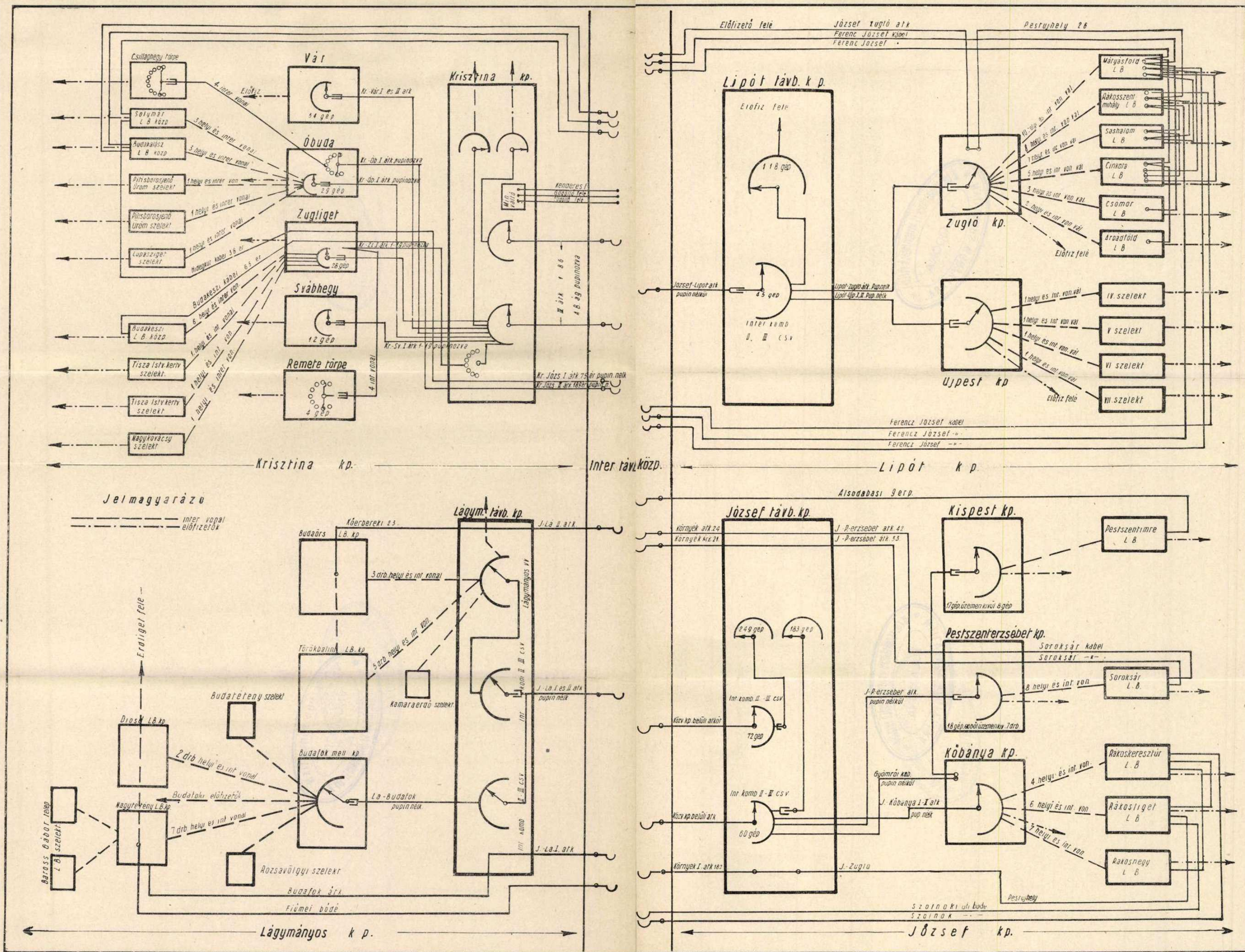
III. A gépkapcsolású törpeközpontokba kapcsolt előfizetők vezetékének hozzávetőleg üzemi csillapítása.

Gépkapcsoló törpeközpontok	Átkérő-kábel hossza kb. km	Helyi-kábel hossza kb. km	Átkérő + helyi-kábel		Az előfizetői vezeték				A CB. 35-ös készüléknek a vezeték ellenállás tekintetbevételel számított egyenérték csillapítása		Az összes egyenérték csillapítása			
			hossza km	csillapítása N	átlag. hossz km 9.6 mm kábel +1.5 mm légv.	max.	átlag. csillapítás N.	max. csillapítása N.	a beszéd oldalon		hallgató oldalon			
									átlag. N.	max. N.	átlag. N.	max. N.		
Remetékertváros	Zugliget 9.1	4.3	13.4	0.91	1.2	3.5	0.06	0.28	0.18	0.20	1.15	1.39	1.47	1.69
Csillaghegy	Óbuda 11.1	6.0	17.1	1.15	0.9	2.0	0.05	0.18	0.13	0.15	1.33	1.48	1.30	1.83
Mátyásföld	Zugló 8.9	8.0	17.2	1.16	0.7	1.9	0.05	0.17	0.12	0.14	1.33	1.47	1.71	1.83
Rákosszentnyírály	+ „	8.3	16.9	1.14	1.0	2.3	0.08	0.20	0.17	0.16	1.41	1.50	1.74	1.84
Sashalom	„	6.5	15.4	1.04	0.4	1.5	0.03	0.12	0.09	0.12	1.16	1.28	1.57	1.66
Sztlőrinc*	Kispest 10.0	—	10.0	0.68	4.5	7.2	0.38	0.65	0.23	0.28	1.29	1.61	1.56	1.83

* Pestszentlőrinc a gépkapcsolású kiépítés után teljes egészében *Kispest* hálózatának képeszi részét,
+ Kiépítés alatt,

IV. A Budapesti egységes hálózat LB-kapcsolású központjaiba sorozott előfizetők vezetékének csillapítása helyközi összeköttetés esetén.

LB. — Ep. és szelekt. kp.	Interurbán átérők								A CB. 35-ös készüléknek a vezeték ellenállás te- kintetbevéte- lével számí- tott egyen- érték csillapítása		Az összes egyenérték csillapítása			
	összetétele km	hossza km	száma	átlag üzemi csill. N.	átlag.	max.	átlag.	max.			a beszéd oldalon		hallgató oldalon	
									átlag	max.	átlag.	átlag.		
					hossza km		csillapítása N		N	N	N	N		
								át'ag.	max.	Megengedett 2.15		Megengedett 2.15		
Cinkota	8.9+5.8+4.2 km 9.8 mm ϕ kábel	18.95	5	1.4	0.6	1.2	0.07	0.08	0.11	0.11	1.58	1.59	1.97	1.98
Csömör	8.9+1.34+3.43+5.8=18.3 km 0.8 mm ϕ kábel+3.8, 1.5 mm ϕ légvez.	18.3+3.8	3	1.4	0.4	0.9	0.05	0.07	0.09	0.9	1.54	1.56	1.95	1.97
Árpád- föld	8.9+5.8+0.18+3.43=18.3 km 0.8 mm ϕ kábel+3.0, 1.5 mm ϕ légvez.	18.3+3.0	2	1.35	0.6	1.8	0.07	0.12	0.11	0.13	1.53	1.60	1.92	1.97
Psztimre	11.3, 0.8 mm ϕ kábel+7.22, 2 mm ϕ légvez.	11.3+7.22	3	0.8	0.8	1.7	0.07	0.12	0.12	0.13	1.00	1.05	1.38	1.42
Soroksár	7.6+1.5=9.1 km 0.8 mm ϕ kábel+3.3, 2 mm ϕ légvez.	9.1+3.3	10	0.68	0.6	2.06	0.08	0.18	0.11	0.16	1.86	0.96	1.25	1.32
Rákos- keresztúr	4.8+2.7=7.5, 0.8 mm+7.2, 1.2 mm+ +0.8 km, 2 mm ϕ légvez.	7.5+7.2+0.8	4	0.9	0.4	1.1	0.05	0.07	0.09	0.1	0.04	1.07	1.45	1.47
Rliget	4.8+2.7+0.8=7.5+0.8+7.2, 1.2 mm+1.5 km, 2.0 légvez.	8.3+7.2+1.5	6	0.96	0.4	1.0	0.05	0.07	0.09	0.1	1.10	1.13	1.51	1.53
Rhegy	4.8+2.7+0.7=8.2, 0.8+7.2, 1.2 mm+1.6 km, 2.0 mm légvez.	8.2+7.2+1.6	7	0.94	0.3	1.1	0.04	0.07	0.8	0.1	1.06	1.11	1.48	1.51
Budaörs	3.5+3.7+3.0=10.2 0.8 mm ϕ kábel	10.2	2	0.75	0.5	1.2	0.06	0.08	0.1	0.11	0.91	0.94	1.31	1.33
Török- hálint	10.2, 9.8 mm ϕ kábel +8.3, 1.52 mm légvez.	10.2+8.3	2	0.88	0.4	1.2	0.05	0.08	0.09	0.11	1.02	1.07	1.43	1.46
Nagy- tétény	15.0 km kábel, 0.9 mm+3.7 km, 2 mm légvez.+0.6 km, 0.8 mm légkábel	15.0+0.6+3.7	4	1.03	0.6	2.1	0.07	0.15	0.11	0.14	1.21	1.42	1.60	1.68
Diósd	15.0 km 0.9 mm kábel+ +7.5, 2 mm légvez.	15+7.3	4	1.05	0.2	0.8	0.03	0.15	0.07	0.08	1.15	1.18	1.58	1.60

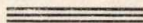
7. ábra.

mutatja részletesen, közelítő értékek figyelembevételével a legkedvező t-
lenebb esetre számítva (a hallgató egyenérték-csilapítása 0.5 N.).

4. Az interurbánszolgálat szempontjából különálló helyzetet foglalnak el
a mai egységes hálózatban a régi nullás díjvű községek közül azok, amelyek
még egyelőre LB üzeműek maradnak. Interurbán szolgálatban ezek nem
a gépkapcsolású hálózat részei, hanem közvetlenül az interurbán központtal
függnek össze átkérő áramkörökkel. Az átkérők a belső területeken földalatti
kábelekben, kijebbi légekábelekben helyezkednek el, külső szakaszukon lég-
vezetékek. A központok előfizetői körzete aránylag kicsi és többnyire légveze-
tées hálózatú. Ez az oka annak, hogy az átviteli viszonyok a nagy távolság
ellenére valamivel kedvezőbbek, mint a 2. és 3. csoportba tartozó hálózatoké.
A javítás a kevésszámú trunk-vezetéken, azok pupinozásával viszonylag olcsó
és könnyű, mert csak kevésszámú áramkör pupinozását kell elkészíteni. Ilyen
pupinozást a remetekertvárosi és csillaghegyi 2—2 interurbán átkérő áram-
körön már végzett is a Kábelhivatal, jó eredménnyel.

A IV. számú táblázat mutatja a mai állapot részletes adatait arra az
esetre, amikor majd, az átalakítás után, a táplálást a központok adják. A fej-
lődés folyamata ugyanis csak az lehet, hogy ezek a központok fokozatosan
szintén a gépkapcsolású hálózatba kerülnek.

A 7. számú ábra egységes kapcsolási vázlatban mutatja az egész buda-
pesti hálózat interurbán szolgálati átkérőrendszerét.

A miskolci helyközi központ.

Írta: OCSKAY SZILÁRD m. kir. p. főmérnök.

Le central téléphonique interurbain à Miskolc. Par M. Szilárd Ocskay,
Ingénieur en chef des P. T. T.

Les installations de central téléphonique interurbain de Miskolc sont caractéri-
sées par la sélection interurbaine automatique et par les positions d'opératrice à sys-
tème de clé sans cordon. Les appareils sélecteurs et chercheurs se raccordent aux
commutateurs à clé. Ils assurent que toutes les lignes interurbaines peuvent être
atteintes à chaque position d'opératrice. Les clés sont d'une conception toute nou-
velle et remplissent plusieurs fonctions. Les installations de sélection interurbaine
automatique sont du système Standard convenablement adaptées aux installations
locales et interurbaines du système Ericsson.

A „Magyar Posta Műszaki Közleményei“-nek folyó évi 4. és 5. számában
ismertettem az új miskolci távbeszélő központot. Említést tettem a helyközi
központi berendezésekről is, de ezek részletes ismertetésébe akkor nem bocsát-
kozhattam. Tekintve azt, hogy a helyközi berendezések sok újítást tartalmaz-
nak, azok ismertetését az alábbiakban kísérem meg.

Zsinóros helyközi berendezés. A központ szállítására 1936-ban kiírt pályázaton a posta a már kitaposott utat követve, 12 helyközi és 2 bejelentő munkahelyes, 54 vonalra kiépített zsinóros helyközi váltó szállítását írta elő. Mégis volt a kiírt pályázatnak egy olyan előírása is, ami kobábban nem szerepelt a magyar központok szállításával kapcsolatban: a távválasztás. Eszerint az ajánlat benyújtására felhívott 3 hazai vállalatnak változatban ajánlatot kellett tennie a miskolci és budapesti központokhoz olyan berendezések szállítására is, amelyek útján a miskolci kezelők számbillentyűk segítségével közvetlenül, a budapesti kezelők közbejáró nélkül hívhatják fel a budapesti előfizetőket és viszont a budapesti kezelők ugyancsak távbillentyűzéssel közvetlenül hívhatják a miskolci előfizetőket.

Természetesen e kétirányú távválasztás bevezetéséhez két feltételnek kellett teljesülnie: 1. a miskolci helyi központ gépkapcsolású legyen, 2. a távválasztó berendezések gazdaságosak legyenek. Az 1. feltétel teljesítését lehetővé tették a vonatkozó ajánlatok egybevetése alapján a gépkapcsolóra nézve kedvező szempontok. A 2. feltétel teljesülését részletesebben kellett vizsgálni.

A távválasztás gazdaságossága. A hazánkban eddig szokásos helyközi kezelési mód mellett a kezelő terhelését legfeljebb 20 kapcsolásra vehetjük óránként.

A tervezett távválasztással megtakarítható Miskolcon a Miskolcra Budapestről és Budapesten át bejövő forgalom kezelése. Ilyen kapcsolat 27 drb volt a forgalmas órában. (1937 februári forgalmi adatok szerint.) Ennek elmaradásával megtakarítható tehát $\frac{27}{20} = 1$ munkahely.

A munkahelyekben elérhető megtakarításon túl kiszámíthatjuk még a kezelési munkában elérhető megtakarítást is. A miskolci kezelési oldal megtakarítása a forgalmas órában $\frac{27}{20} = 1.35$ kezelő. A budapesti oldalon elérhető megtakarításnál számításba veendő forgalom a Miskolcra és Miskolcon át Budapestre bejövő 41 drb kapcsolat a forgalmas órában, vagyis a kezelőkben elérhető megtakarítás $\frac{41}{20} = 2.05$ -t tesz ki. Összesen tehát Miskolcon és Budapesten együtt $1.35 + 2.05 = 3.4$ és az egész napi beültetés számításához 2.2 munkahelytényezőt felvéve, $2.2 \times 3.4 = 8$ kezelő megtakarításával számolhatunk, beleértve a díjelszámolás, rendező stb. személyzetet is.

Összehasonlítva a munkahelyben (nem is számolva a Budapesten elérhető hasonló munkahelymegtakarítással) és a kezelésben elérhető évi megtakarítási összeget a távválasztó berendezések költségével, megállapítható, hogy a távválasztás költsége egy éven belül megtérül az elérhető megtakarítással.

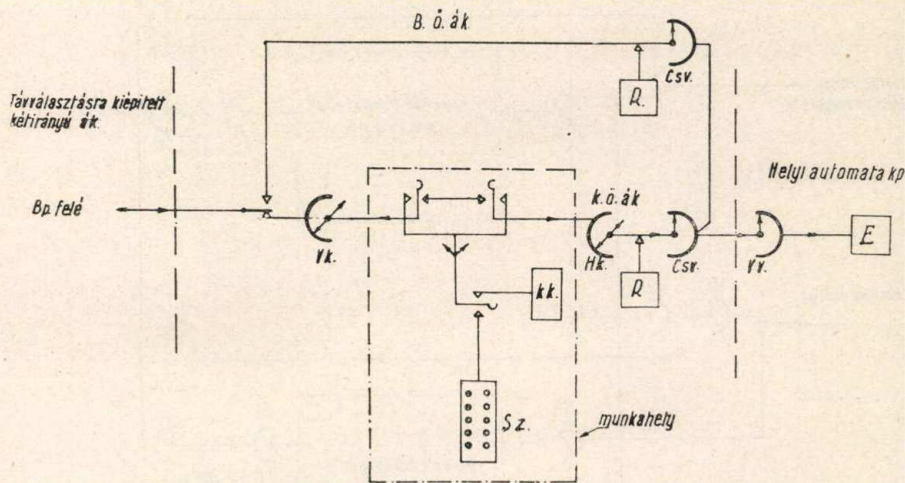
Minthogy ezek a megfontolások a távválasztást igen gazdaságosnak mutatták ki, a régi rendszerben tervezett zsinóros helyközi váltónak ezzel az újítással való kiegészítése kívánatos volt. Megrendelte tehát a posta a Budapest és Miskolc közötti 6 közvetlen (4 törzs és 2 duplex légevezeték) áramkörhöz szükséges távválasztó szerelvények szállítását is a többi központi berendezéssel együtt az azóta megszűnt Ericsson magyar villamossági r.-t.-nál.

Egyszerű kulcsos megoldás. A távválasztás megrendelése lehetővé tette, hogy eltérjünk a régi zsinóros megoldástól és korszerű, csak kulcsok segítségével

kapcsoló munkahelyeket tervezzünk. A távválasztásos kapcsolást ugyanis a kezelő mindkét irányban billentyűzéssel, választó gépeken át adja meg. A dugacsolás nem számkiválasztást céloz, hanem csak szabad trunkót jelöl ki és kapcsol a helyi közvetítő áramkörökből, illetve a másik irányban a távválasztó áramkörökből. Ezt a trunk-keresést azonban egyszerű keresőgépek is elvégezhetik és akkor a zsinórokra nincs szükség. Egy ilyen kulcsos megoldású munkahely leegyszerűsített vázlatát adja az I. ábra.

Az ábrából látható, hogy mind a helyi előfizető felé menő összekötő áramkört, mind pedig a távválasztó áramkört kereső gépek (Vk és Hk)

Billentyűs távválasztó munkahely.

1. ábra.

Jelmggyarázat: Vk = vonalkereső, Csv = csoportválasztó, Vv = vonalválasztó, R = számjegyző, E = előfizetői állomás, Kk = kezelő készlet, Sz = számbillentyűzet, Köák = kezelői összekötő áramkör, Böák = bejövő összekötő áramkör.

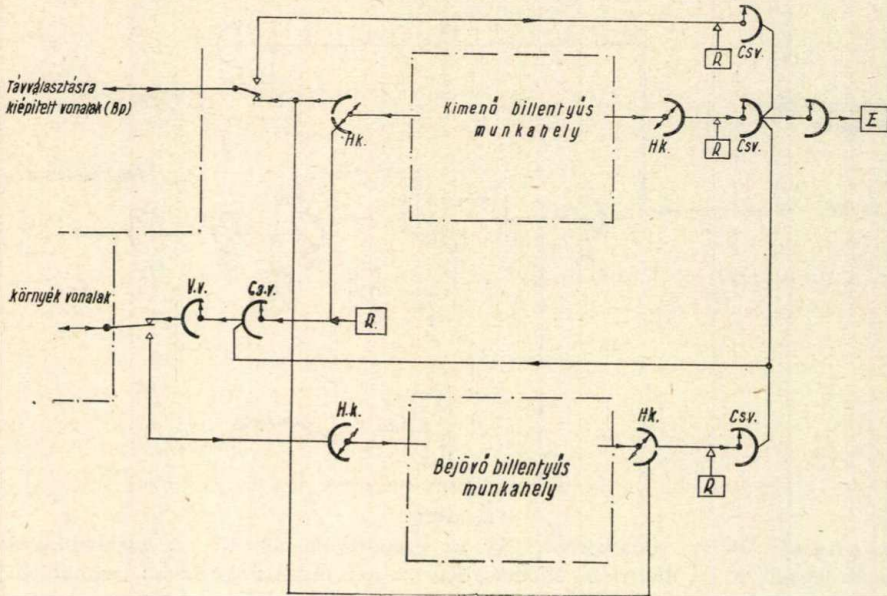
kapcsolják arra a kulcskészletre, amelyikkel a munkahelyt kiszolgáló kezelő a kapcsolást létesíteni kívánja.

Ez a két keresőgép jelenti csak a zsinóros munkahelyekhez képest a többletet. A kapcsoló kulcskészletek a zsinóráramköröket pótolják. Ilyen kulcskészlet a munkahelyen annyi kell, ahány a kezelő által végezhető kapcsolásokat le tudja bonyolítani. Ezekhez közös kezelőkészlet (Kk) és számbillentyűzet (Sz) tartozik.

Hasonló munkahelyek végezhetik el a távválasztással fel nem szerelt helyközi áramkörök bejövő és kimenő kapcsolásait is, ha az 1. ábrán a távválasztó híváskereső (Vk) és vonal helyett egyszerűen a helyközi vonalat képzeljük el. (Elmarad természetesen a B. Ö.-ák. és a hozzátartozó R. és Csv is.) Ekkor minden helyközi vonalhoz a munkahelyen egyéni kulcskészlet tartozik, melynek segítségével a helyközi áramkör a helyi előfizetővel összekapcsolható.

Kulcsos átmenő kapcsolások. Az utóbb említett megoldás nyert alkalmazást a legtöbb külföldi kulcsos helyközi berendezésnél. Nagyforgalmú vonalaknál és nagy központokban ennek meg is van a létjogosultsága, a miskolci kisebb forgalmú berendezésnél azonban nem tartottuk célszerűnek, hogy minden helyközi áramkörnek egyéni kulcsszerelvényt adjunk. Ekkor ugyanis a koncentráció és tranzitálás csak zsinóros megoldással képzelhető el, mert különben ezeken a munkahelyeken — gyakorlatilag alig kivihető — nagy számú kulcskészletre lenne szükség. Kell még külön bejelentő munkahely is. Így a sokféle munkahelyen szétapróznánk a kezelést, s az nem lehetne elég gazdaságos.

Transzitálásra is alkalmas billentyűs munkahely.

2. ábra.

Ezért azt a megoldást választottuk, hogy a távvalasztásra ki nem épített (környék-)áramkörök kapcsolása is keresőgépek segítségével történjék. Ugyanaz a keresőgép a budapesti vonalakat is kiválaszthatja. A munkahelyekről tehát az egyik oldalon fel kell tudni híyni a miskolci előfizetőket, valamint a környékvonalakat, a másik oldalon pedig az összes környékáramköröket és a budapesti vonalakat is. A megoldás vázlatos kivitelét a 2. ábra tünteti fel.

Itt ugyanolyan billentyűs munkahelyek, illetve kulcskészletek vannak, mint az 1. ábrán, de kétféle megoldásban. A munkahelyek — helyesebben kulcskészletek — egyik csoportja a környékközpontokból bejövő hívások fogadására és továbbkapcsolására szolgál. A környékközpontok — a helyi előfizetőkhöz hasonlóan — kapcsológépek útján, számbillentyűzéssel hívhatók fel. A munkahelyekhez csatlakozó híváskeresők részben kettős keresési

műveletet hájtanak végre, mert két áramkörcsoport között keresnek: a helyi előfizetők és környékvonalak felé menő közvetítő áramkörök és a távválasztó áramkörök között. A kívánt áramkörcsoportot a számbillentyűzés alkalmával a kezelő külön billentyű lenyomásával jelöli ki.

Ezzel a megoldással nem kell különválasztani a távválasztó munkahelyeket, nincs szükség külön koncentrációs és tranzit munkahelyekre. A bejövő hívásokat kapcsoló híváskeresőgépek ugyanis olyan megoldásúak lehetnek, hogy csak annak a munkahelynek kulcskészleteire adnak kapcsolást, amelyik munkahely be van ültetve, s így bármelyik munkahelyen ellátható a koncentrációs kezelés is.

Egyesített bejelentő és helyközi kezelés. Az ismertetett megoldással bármelyik munkahely kezelője bármilyen kapcsolást meg tud adni, elérheti valamennyi helyközi áramkört és így úgynevezett honos munkahelyek — ahol egyedül adhatók kapcsolások bizonyos helyközi áramkörök, a honos vonalak, felé — nincsenek. Nem kell tehát a bejelentésnél felvett távbeszélő jegyet meghatározott munkahelyre eljuttani, mert a kapcsolást bármelyik munkahely megadhatja. Ezért nem kell megtartani már a külön bejelentő munkahelyeket sem, hanem berendezhetjük a kezelést úgy is, hogy — a bejelentő vonalakat a helyközi munkahelyeken multiplifikálva, illetve más módon elosztva — a bejelentést az a kezelő fogadja és veszi fel, aki éppen nincs elfoglalva.

Különválasztott bejövő munkahelyek. A 2. ábrán külön bejövő és külön kimenő munkahelyeket tüntettünk fel, holott a bejövő és kimenő kulcskészletek vegyesen is beoszthatók lennének ugyanazon a munkahelyen. Ez a megoldás azonban azzal a hátránnyal járna, hogy, ha a bejelentés felvétele alatt a munkahelyre bejövő hívás futna be, azt a kezelő nem tudná azonnal fogadni és ezzel a helyközi vonalak jó kihasználása nem lenne teljes mértékben biztosítható.

Ez a hátrány elkerülhető, ha külön bejövő munkahelyeket jelölünk ki, ahol a kapcsolások azonnal megadhatók és így a helyközi hívásoknál nem kell a kezelő jelentkezésére soká várni.

A kimenő és bejövő kapcsolások e szétválasztása már régen alkalmazást talált és gyakorlatilag a leghelyesebbnek bizonyult a kézikészítésű helyi központok üzemtechnikájában. Ott régi szabály, hogy a bejövő (B) munkahelyek kezelését el kell választani a kimenő (A) munkahelyek kezelésétől. A leggazdaságosabb kezelési módot, s így a „B” kezelő jelentkezéseinél a legkisebb várakozási időt akkor kapjuk, ha a „B” kezelő munkája a lehető legkisebb mérvű. Ha ezt a szabályt átvisszük az új megoldású helyközi központokra, kézenfekvővé válik az a kívánság, hogy a bejövő kapcsolást adó kezelő munkáját lehetőleg csökkentsük. (Ezt a távválasztás 100%-ban teljesíti, mert a bejövő oldalon a kezelőnek semmiféle közreműködést nem kell kifejtenie.) A kezelési munkás a bejövő oldalon azzal lehet nagy mértékben csökkenteni, ha ott a távbeszélőjegy kiállítását elhagyjuk, a kezelőt felmentjük a figyelés, egyeztetés, stb. munkája alól.

Egyjegyves kezelés. Az előbbieken előadott megfontolások szerint a távválasztás és a miskolci új megoldású helyközi központ előtérbe helyezte az egyjegyves kezelési rendszer bevezetésének kérdését. Ilyen kezelés — vagyis,

hogy minden kapcsolásról csak a kezdeményező központ állít ki távbeszélő-jegyet és méri a beszélgetés időtartamát — úgyszólván valamennyi külföldi országban már régebben bevezetést nyert. Ez a kezelési rendszer gazdaságosabb a kétjegyes rendszernél, mert a bejövő kezelő több kapcsolást tud teljesíteni, a helyközi áramkört nem terheli a jegyeztetés és egyeztetés ideje, a hívott oldali jegyek elmaradása csökkenti a díjelszámoló csoport munkáját, stb. Az elérhető megtakarítás hozzávetőleges számítás szerint akkora, hogy előnyösnek mondható az egyjegyes rendszer még akkor is, ha a kapcsolások 20%-ánál visszaélés, vagy mulasztás folytán a díjak beszédese elmaradna, ami aligha tételezhető fel. Az egyjegyes rendszernél ugyanis nincs meg a hívott oldali jegy alapján az ellenőrzés, s így a megtörtént beszélgetés tényleges elszámolása egyedül a kimenő kezelőtől függ, ami megkönnyíti a tévedést, vagy visszaélést a díjak felszámításánál, bár ennek lehetősége az ellenőrzés fokozásával ismét csökkenthető. A miskolci új megoldású központtal kapcsolatban felvetett megfontolások alapján azután a posta 1938. évi november hó 16.-tól kezdve kísérletképpen az egész országban bevezette az egyjegyes rendszert, s ezzel kapcsolatban a gyors forgalmat is. (124.740/IV—8/1938. K. M. számú rendelet.) Természetesen a gyorsforgalom bevezetése a gyakorlatban helyközi hálózatunk általános áramkör-elégtelensége miatt csak korlátozott értelemben van alkalmazásban. Éppen ezért az átmenő kapcsolásoknál, ahol leginkább lehet számítani arra, hogy a kapcsolás az áramkörök elégtelensége miatt azonnal nem létesíthető, nincs egyjegyes kezelés.

Jegynélküli átmenő kezelés. Az egyjegyes rendszernek a közvetlen viszonylatokra történt bevezetése a miskolci bejövő munkahelyeken a kívánatos rövid kezelési időt biztosította, az átmenő kapcsolásoknál megmaradó többjegyes kezelés azonban a tervezett miskolci bejövő munkahelyek kezelését károsan befolyásolta volna. Minthogy ezek kezelését a legkisebb mérvűre kell szorítani, nem kívánatos, hogy ezeken a munkahelyeken az átmenő kapcsolásokról a kezelők jegyet állítsanak ki, vagy, ha ez egyes esetekben feltétlenül szükséges is, magát a csak várakoztatással megadható kapcsolást, a másik munkahely-csoportnak kell megadnia. A felvett jegyet tehát a bejövő munkahelyekről a kimenő (ebben az esetben várakozásos kezelésű) munkahelyre kell juttatni.

Gyorsforgalom a körzetvonalakon. Az elvégzett számítás azt mutatta, hogy Miskolcon előreláthatólag a tranzit kapcsolások igen nagy százalékát azonnal lehetne létesíteni. A budapesti viszonylatot nem véve számításba, a miskolci kereken 50 interurbán áramkört a forgalmas órában 457 perc beszélgetés terhelte. Egy áramkörtön tehát átlag kereken 10 perc beszélgetés folyik, aminek lebonyolítása valamivel több, mint 10% veszteségnél lehetséges minden várakozás nélkül. Ahol egy irányban két áramkör áll rendelkezésre ennél a terhelésnél már 5% veszteséggel lehetséges a várakozás nélküli forgalom. A gyengébb forgalmú időszakokban természetesen ennél jóval kedvezőbb eredmény volt várható.

Gyorsforgalom Budapesttel. Nem lehetett ugyanezt mondani a budapesti viszonylatra. Itt a 6 áramkör csak a várakozásos, lassú forgalomra volt

alkalmas, ami nem kívánatos a bejövő munkahelyek kezelése szempontjából és nem tette lehetővé a kimenő munkahelyeken sem a gyorsforgalmú kezelést, amit pedig már a legtöbb külföldi állam bevezetett. A forgalmas órai 384 percnyi budapesti forgalom lebonyolításához várakozás nélkül a helyközi üzemben szokásos 5% veszteség mellett 11 áramkör szükséges.

Átmenő közvetlen áramkörök elvágása. A távválasztás által biztosított lehetőségeket figyelembevételével könnyen megvalósíthatónak látszott Budapest és Miskolc között is a gyorsforgalom lebonyolításához szükséges trunk csomó. Miskolcon át ugyanis a tervezés idejében 4 közvetlen budapesti áramkör ment (2 Sátoraljaújhely és az akkor még nemzetközi 1 Kassa, 1 Munkács). Mint-hogy a miskolci kezelők távválasztással ugyanúgy hívhatják a budapesti elő-fizetőket is, mint a budapesti kezelők — és minthogy a Budapesten átmenő kapcsolások elenyésző kis részét teszik ki az összes forgalomnak (napi 1862 kapcsolásból csak 163, vagyis 9% Budapesten átmenő) — mondhatni semmiféle hátránnyal nem jár, ha ezeket az átfutó, közvetlen áramköröket Miskolcon kétfelé választjuk és a miskolci kezelő végzi a budapesti helyett az e forgalmakkal kapcsolatos teendőket.

Ezeknek a közvetlen áramköröknek minden további nélküli elvétele az ellenkező irányú forgalomnál azonban már azt okozná, hogy eggyel több kezelést iktattunk be a kapcsolásba. Igaz ugyan, hogy ez a kezelés a leg-egyszerűbb, legtöbb esetben azonnali továbbkapcsolás (az előbb ismertetett jegykiállítás nélküli kezelési móddal), de még ez is elhagyható, egész egyszerűen.

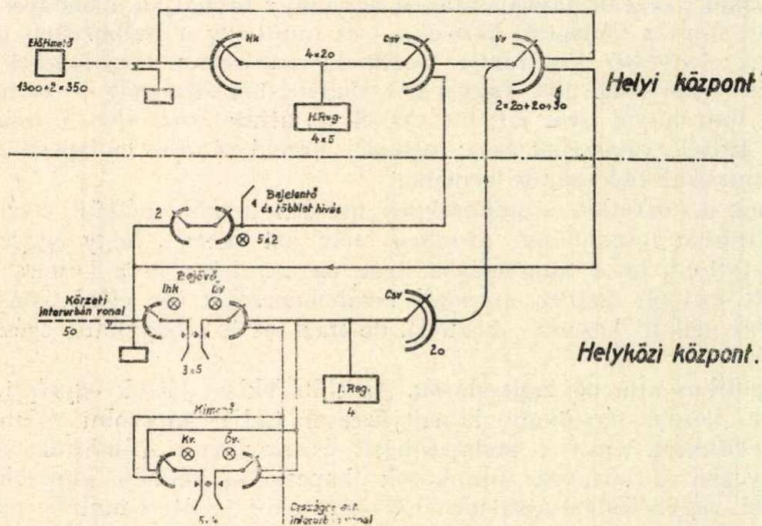
Automatikus átmenő kapcsolások. Az előbbiekből láttuk egyrészt, hogy a budapesti kezelő ugyanúgy billentyűzéssel tudja kapcsolni valamennyi miskolci előfizetőt, mint a budapestieket és azonkívül a miskolci bejövő munkahelyeken a környék áramkörök kapcsolása szintén kapcsológépek segítségével, vagyis választással történik, nem okoz tehát semmiféle lényeges nehézséget, ha biztosítjuk még azt is, hogy a budapesti kezelők a miskolci továbbmenő helyközi áramköröket is számbillentyűjük segítségével automatikusan választhassák ki. Ezzel a megoldással elérjük azt, hogy ki-küszöböltük a közbenső kezelést. Ezzel a kezelési móddal minden aggály nélkül el lehet venni a Miskolcon átmenő hosszabb közvetlen áramköröket s az így nyert áramkörökkel nagymértékben növelhetjük a Budapest—Miskolc-i áramkörcsoport nagyságát.

Az előbb felsorolt Miskolcon átmenő közvetlen áramkörök forgalma aránylag csekély volt. Így itt is elfogadhatók azok a következtetések, amelyeket az előbb részleteztünk, vagyis, hogy a továbbmenő kapcsolások az esetek legnagyobb százalékában várakozás nélkül eszközölhetők. Ez annál is inkább elfogadható, mert Miskolcnak külön is volt összeköttetése Sátoralja-újhely s Kassával és így nagyobb áramkörcsoportokkal számolhattunk, amivel a várakozás valószínűsége csökken. Minthogy a budapesti irányban még új vivőáramú áramkörök létesítésével is számoltunk, végeredményben az előbbieket figyelembevételével a Budapest—miskolci áramkörök száma $6 + 4 + (2) = 12$ -ben volt megállapítható minden lényeges költség nélkül. Ezzel pedig már igen nagy valószínűség mellett számolhattunk a mindenkori várakozás nélküli kiszolgálással.

Az ismertetett megoldással tehát Miskolcon a gyorsforgalom bevezetése biztosítható volt a távolsági áramkörökön.

A kimenő munkahelyek fentebb jelzett megoldása, vagyis, hogy a bejelentés is helyközi munkahelyekre fut, az előfizetők részére is biztosítja a gyorsforgalmat, ugyanis a bejelentés után a hívónak nem kell a hallgatóját visszaakasztania, mert a kapcsolást azonnal megkaphatja.

Azonosítás visszahívással. A hívó előfizetőt azonban a kezelőnek a bejelentett szám azonosítása végett vissza kell hívnia, amit a kezelő kapcsoló kulcskészlete és számbillentyűzete segítségével egyszerűen és gyorsan elvégezhet.

3. ábra.

A szállított félautomatikus berendezések megoldása. A fent ismertetett megmondolások alakították ki a miskolci új helyközi központ megoldását, amit a miskolci központi berendezéseket szállító cég további állandó együttműködésünkkel készséggel dolgozott ki.

A központ végleges áramköri megoldásának egyszerűsített vázlatát a 3. ábra mutatja, amely lényegében az előbb ismertetett 2. ábrával megegyezik, csak még a bejelentő szerelvényeket is tartalmazza.

Az áramkörök összefüggése és működése a következő:

1. **Kimenő gyorsforgalmú kapcsolások.** A miskolci előfizető a 001. számot tárcsázza. A hívás a helyi központ összekötő áramkörén át a bejelentő híváselosztó-gép kijelölése alapján egy szabad kimenő munkahelyre jut.

E munkahelyek mindegyikén 2 bejelentést fogadó kulcskészlet van, s ha a hívás pillanatában minden kimenő munkahely foglalt, a hívás befut egy olyan munkahelyre, amely csak egy művelettel foglalt (bejelentés vagy kapcsolás). A kezelő fogadja a bejelentést és anélkül, hogy a hívó vissza-

akasztana, megadja a kapcsolást a következőképen: Egyik szabad kapcsoló kulcskészlet kombinált kulcsával az összekötő oldal felé (öv) belép és számbillentyűzetével a négyjegyes regiszterre kapcsolódva azonosítja és a bejelentő készülétről a kapcsoló sávra kapcsolja át a hívó felet.

a) Ha kézikézelésű helyközi központ felé kell kapcsolást adni, a kérdő oldalon is a négyjegyes regisztert kell a kulcskészletre kapcsolni (kv) és a hívott helyközi áramkör hívószámát billentyűzni. Az egyirányba menő helyközi áramkörök sorozatos szám billentyűzésével hívhatók. Ugyanaz a vonal több számsorozatba is be lehet kapcsolva (omnibus áramkörök miatt). Ha a hívott központ felé egyetlen szabad összeköttetés sincs, azt a kezelőnek egy lámpatáblában a megfelelő lámpa kigyulladás jelzi, tehát főlegesen billentyűznie nem kell és a hívót a bejelentés felvétele után azonnal tájékoztathatja. Ha van szabad vonal, a kapcsolás létrejöttékor a kezelő a hívott vonalat felszengeti (a hívott központnak megfelelő morse-jellel) és a jelentkező kezelőtől kéri a kapcsolást. A hívott jelentkezésekor a miskolci kezelő összekötő kulcsával a feleket beszédhelyzetbe kapcsolja. Az összekötőkulcs ebben a helyzetben önműködően indítja az elektromos vezérlésű 12 perces 5 másodperc pontosságú órát is.

A beszélgetés végén a kezelő kétoldali végjelzést kap, mire az összekötő kulccsal a kapcsolást bontja. Ugyanezzel a művelettel a kezelő az elektromos órát is visszaállítja. Működésében van a kezelőnek bármelyik oldalra visszacszengetni és tetszés szerint csak az egyik oldal kapcsolását bontani. Az összekötő kulcsnak van olyan helyzete is, hogy a kapcsolást nem bontja, csak a beszédösszeköttetést, s ugyanakkor az elektromos órát csak meg-, s nem visszaállítja.

b) Ha a hívott (pl. budapesti) előfizető távválasztásra kiépített áramkörtől érhető el, a kezelés hasonló, csak a billentyűkészletet a 6 számjegyes regiszterrel kell összeköttetésbe hozni. Az így közvetlenül felhívott előfizető felől ugyanolyan lámpajelzés van, mint a miskolci előfizető felől.

2. Kimenő várakozásos kapcsolások. Az előbbi pontban láttuk, hogy a kezelő a kimenő gyorsforgalmú kapcsolást is úgy adja meg, hogy a bejelentő előfizetőt visszahívja. Ha tehát a kapcsolás azonnal nem adható meg, a jegyek besorozhatók, s azután a kapcsolás az előbb ismertetett módon létesíthető úgy, hogy a kezelő előbb a hívó előfizetőt, amikor sorra kerül felhívja, s azután a kapcsolást az előzők szerint létesíti.

3. Bejövő kapcsolások. A kézikézelésű vidéki központok csengésére egy interurbán híváselosztógép kijelölése alapján a híváskerelő (Ihk) a hívást az egyik szabad bejövő munkahelyre juttatja. Ha nincs szabad munkahely, a hívás valamelyik, csak egyszeresen foglalt munkahelyre jut. A kezelő a kérdő oldalon jelentkezik a hívó központnak, az összekötő oldalon pedig megadja a kapcsolást, ahogy azt az előbbiekből láttuk. Ha a kapcsolás azonnal nem adható meg, a bejövő munkahely csak a jegyet veszi fel, s a kapcsolást valamelyik kimenő (várakozásos) munkahely létesíti.

Távválasztásra kiépített áramkörökön a bejövő kapcsolás közvetlenül az előfizetőkhöz fut, vagyis ezekkel a miskolci kezelőknek nincsen dolguk.

A távválasztás módosított megoldása. A fentiekben ismertetett úgynevezett félautomata helyközi berendezések szállítását az Ericsson-cég a zsinóros megoldású központ helyett minden többköltség nélkül vállalta. Bizonyos többköltség amiatt merült fel, hogy az eredetileg 6 vonalra kiépíteni tervezett távválasztást most már 12 vonalra kellett kiépíteni. Időközben a távválasztás megoldásában is módosítás vált szükségessé. A budapesti vonalvégződések kialakítása egyszerűbbé vált azáltal, hogy a posta Budapesten időközben a 6 számjegyes rendszerre tért át és ezzel kapcsolatban a budapesti helyközi közvetítő áramkörök lényegesen módosultak. Ezek átalakítását, a berendezést eredetileg is szállító Standard villamossági r.-t. végezte el. Módosítást jelentett az a körülmény is, hogy a posta az Erzsébet központtal kapcsolatban is távválasztó szerelvényeket rendelt a Standard-cégnél. Célszerűbbnek látszott tehát, ha a miskolci távválasztás budapesti vonalvégződéseit is a Standard-cég szállítja. Nehézséget okozott azonkívül a miskolci helyi vonalválasztó áramkörökön át olyan nagytávolságú automatikus tranzitkapcsolások létesítése, amelyekbe automatikusan erősítő is bekapcsolódik. Ezért végül a miskolci távválasztó szerelvények is a Standard-rendszerben épültek ki. Ezzel az előbb ismertetett félautomata és a Standard-rendszerű automata helyközi berendezések (távválasztás), valamint az Ericsson helyi központ együttműködéséről kellett gondoskodni. Ez az együttműködés aránylag egyszerű illesztő áramkörök segítségével nyert megoldást.

Felvidéki vonalak. A miskolci különleges helyzetnek megfelelően bizonyos új megoldást kellett alkalmazni a távválasztó áramköröknél is. Ez az úgynevezett felvidéki vonalak miatt vált szükségessé. Említettük az előzőkben, hogy a Kassa és Munkács felé menő, akkor még nemzetközi és a sátorlajúhelyi közvetlen budapesti áramköröket is számításba vettük Miskolc budapesti forgalmának lebonyolításánál. Ez a félautomata rendszernél egyszerűen lehetséges lett volna. Az automata rendszerben már csak úgy lettek volna ezek az áramkörök a rendszer módosítása nélkül használhatók, ha az áramkörök túlsó végén is távválasztó szerelvényeket építünk ki. Ez természetesen nem volt lehetséges. Ezért az áramkörök olyan módosítását terveztük meg, hogy a rendes távválasztó jelzések helyett a miskolci vonalcsatlakozó áramkör küld egyetlen visszajelzést a hívó központ felé és csengetést a hívott felvidéki vonal felé. Az ellenkező irányban a hívás a miskolci kezelőhöz fut, aki — mintegy a távoli központ kezelője helyett — a távválasztást billentyűzetével eszközli. A felvidéki áramkörök tehát a távválasztásra berendezett központok által ugyanúgy felhívhatók, mintha a felvidéki központokban is lennének távválasztó szerelvények. Az ellenkező irányú hívások a miskolci félautomata munkahelyeken elosztott egyéni kulcskészletekre futnak, amelyek egyik oldalán a kezelő a hívást fogadja, a másik oldalon pedig ugyanúgy kapcsolhat, mint a rendes kapcsolósávokor. A távválasztással létesített átmenő kapcsolásokba az erősítő automatikus bekapcsolása biztosítva van.

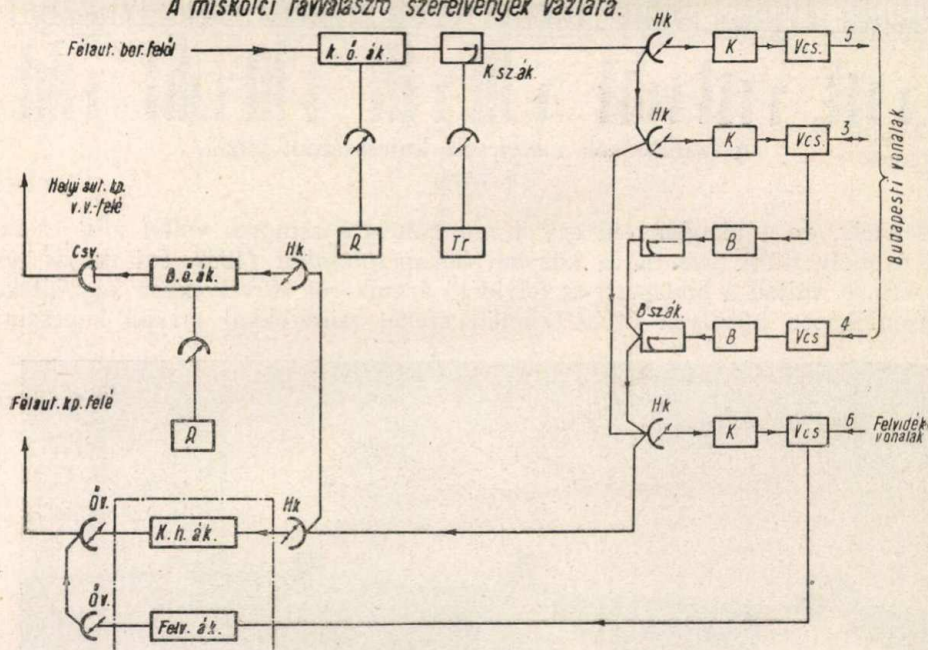
A távválasztó berendezések kivitele. A távválasztó berendezések megoldását a 4. számú ábra mutatja vázlatosan.

A 12 budapesti vonal 5 kimenő, 4 bejövő és 3 kétirányú áramkörre van bontva. A távválasztásos kimenő kapcsolás a munkahely kapcsoló

sávjának összekötő oldalán összeközlhető. A félautomata berendezés felől az összekötő kulcshoz tartozó Ö. v. kereső szabad K. ö. ák.-t keres, amelyre szabad 6 számjegyes billentyűs számjegyző (R) kapcsolódik. Ezután a kapcsolás szám-billentyűzéssel a kezelői irányító áramkörön (K. sz. ák.) át az átszámító (Tr) vezérlése alapján épül fel a kívánt irány felé. A felvidéki vonalakat a kezelő 3 jegyű központ-kijelölő számmal hívja.

A bejövő kapcsolás a bejövő irányító áramkör (B. sz. ák.) kijelölése alapján a B. ö. ák.-be jut, amelyre négy jegyes számjegyző kapcsolódik.

A miskolci távválasztó szerelvények vázlatja.

4. ábra.

Jelmagyarázat: Vcs = vonalcsatlakozó áramkör, K = kimenő áramkör, B = bejövő áramkör, Tr = átszámító, R = számjegyző, Köák = kezelői összekötő áramkör, Böák = bejövő összekötő áramkör, Khák = kezelőt hívó áramkör, Felvák = felvidéki áramkör, Hk = híváskereső gép, Öv = összekötő választó gép, Csv = csoportválasztó gép, Bszák = bejövő irányító áramkör, Kszák = kezelői irányító áramkör.

Ennek vezérlésére a kapcsolás a külön bejövő csoportválasztón és a közös helyi V. v.-kon keresztül jut el az előfizetőkhez.

A körzetvonalak felé menő kapcsolásnál a távoli távválasztó központ kezelője a miskolci kezelő 3 jegyű hívószámát billentyűzi, mire a bejövő irányító a K. h. ák.-t indítja és az ehhez tartozó kulcsrésztel hívó lámpája a munkahelyen jelzi a hívást. A kezelő ugyane kulcsáv összekötő oldalán bármilyen kapcsolást a már ismertetett módon megadhat.

Hasonló a működés a felvidéki vonalakon bejövő hívás esetén is.

Ideiglenes váltó. A fent ismertetett távválasztó berendezések nem készülhettek el a helyi automata és helyközi félautomata berendezések üzem-

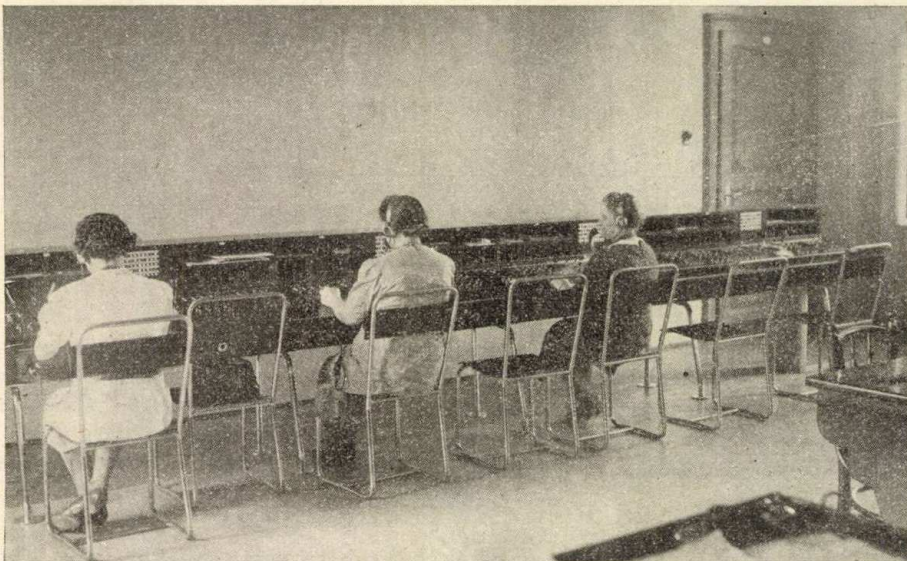
Félautomata munkahelysor beültetése.

1. Kimenő						2. Kimenő						3. Kimenő						4. Bejövő						5. Bejövő						6. Bejövő						7. Kimenő						8. Kimenő																							
Kalkulográf						Kalkulográf						Kalkulográf						Kalkulográf						Kalkulográf						Kalkulográf						Kalkulográf						Kalkulográf						Kalkulográf																	
1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6	1	2	3	4	5	6
kimenő	tartrák	bejelentő	bülszűrő			kimenő	tartrák	bejelentő	bülszűrő			kimenő	tartrák	bejelentő	bülszűrő			bejövő	felvidéki kapcsoló	szűrő	bejelentő	bülszűrő			bejövő	felvidéki kapcsoló	szűrő	bejelentő	bülszűrő			bejövő	felvidéki kapcsoló	szűrő	bejelentő	bülszűrő			kimenő	tartrák	bejelentő	bülszűrő			kimenő	tartrák	bejelentő	bülszűrő																	

A számozások a kapcsoló kulcsszámot jelzik.

5. ábra.

bevételéig, ezért ideiglenesen egy 4 munkahelyes zsinóros váltót állítottunk fel és helyeztünk üzembe a központ bekapcsolásakor (1939. évi május hó 19.-én). E váltón a budapesti és felvidéki áramkörök hüvelyekben végződtek. Hasonlóképpen hüvelyek útján lehetett ezeket zsinórokkal tovább kapcsolni

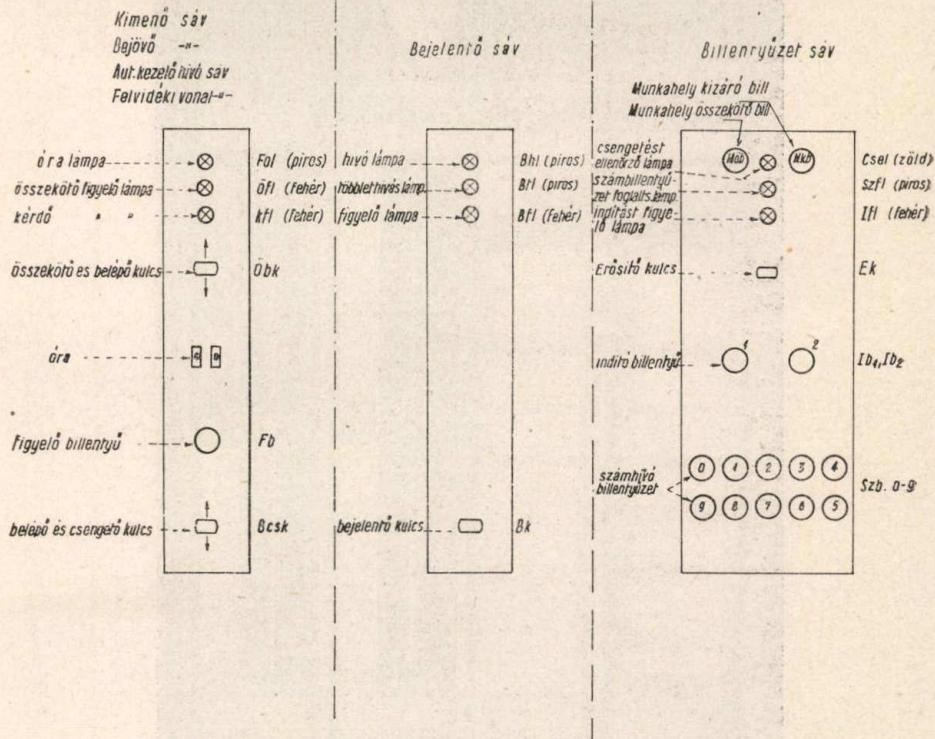
6. ábra.

a félautomata munkahelyek összekötő kulcssávjának megfelelő közvetítő áramkörökre. A munkahelyeken zsinórerősítő is használható volt.

A berendezések kivitele. A 8 munkahelyre kiépített félautomata munkahelysor beültetését az 5. ábra mutatja, fényképe pedig a 6. ábrán látható.

A bejövő munkahelyeket közrefogják a kimenő (várakozásos) munkahelyek. Ennek az a célja, hogy az azonnal nem kapcsolható előjegyzéseket a bejövő kezelők könnyen és egyenletesen oszthassák el a kimenő munkahelyeken.

Egyébként a munkahelyek tetszés szerint átcsoportosíthatók, mert azokban megkülönböztető szerelvények nincsenek, a kapcsoló kulcskészletek pedig konnektoros csatlakozásúak, s így cserélhetők. A különféle kulcskészleteket a 7. ábra mutatja. Figyelemreméltó, mily kevés szerelvényt tartalmaz a

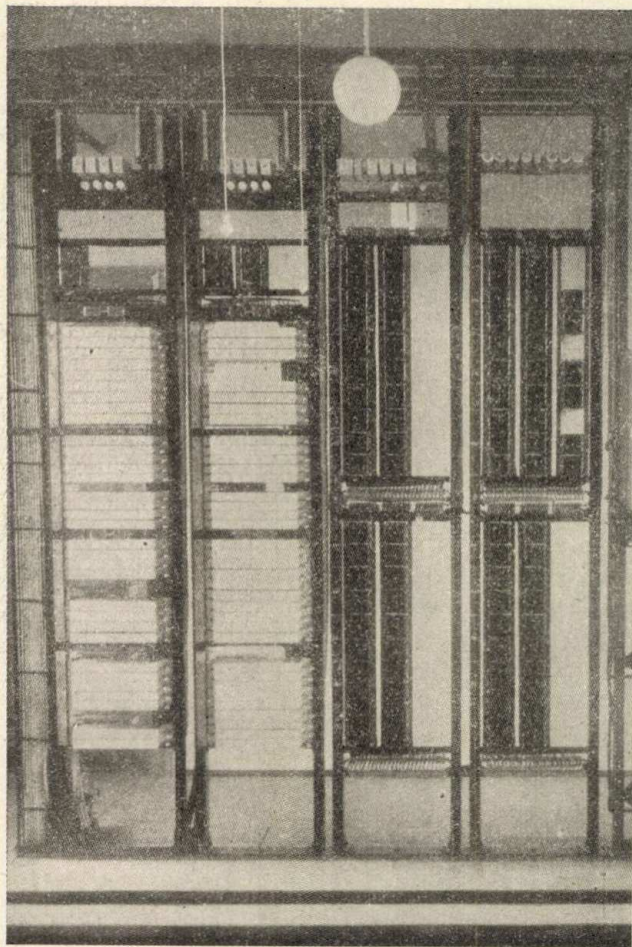

7. ábra.

kulcskészlet, annak ellenére, hogy az még a zsinórt is pótolja. Ezt azért értük el, hogy ezekkel a kulcsokkal sokkal több feladatot végeztetünk el, mint a régi rendszerben. Ezt elsősorban azért biztosítjuk, hogy külön csengető kulcsot nem alkalmazunk, hanem a beszélő kulcsnak adunk külön csengető állást. Ezt az új megoldást az Ericsson-cég a posta javaslatára valósította meg. A belépő és csengető kulcsnak e megoldás szerint 5 állása van: Nyugalmi állása a középállás. Az egyik irányban (például kérdő oldal) kimozdítva, a kulcs a belépő állásban megáll. Továbbhúzva csengetünk az egyik (kérdő) oldal felé. Ebben az állásban a kulcs nem áll meg, hanem erős rúgó az előbbi állásba igyekszik visszajuttatni. A másik irányban (összekötő oldal) a kulcs működése ugyanilyen. A belépő állásban

a kulcs oly határozottan marad nyugalomban, hogy nem fordulhat elő — véletlen továbbhúzása következtében — nem kívánt csengetés.

Hasonló működésű, de csak 4 állású az összekötő és bontó kulcs. Egyik munkaállásban rögzítődik és ekkor beszédállásba hozza a kapcsoló sávot és indítja az órát. Ebből az állásból visszarúgó állásba mozdíthatjuk tovább a

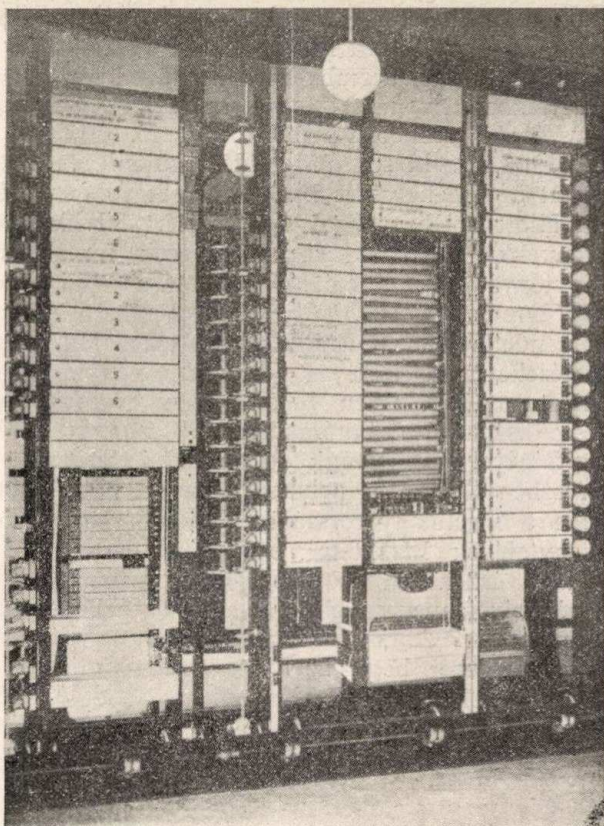
8. ábra.

kulcsot, mikor a kezelő is rá van kapcsolva beszélő készletével az áramkörre. A középhezlet a nyugalmi állás, amikor az óra is elfoglalt helyzetében megáll. Az ellentétes irányú visszarúgó helyzet a bontásra és az óra visszaállítására szolgál.

A bejelentő kulcs is 4 állású: rögzített belépő, ezt követő (visszaugró) csengető, az ellenkező irányú (visszaugró) bontó és a nyugalmi helyzet.

A kapcsolósáv kulcskészletei a bejövő és kimenő munkahelyeken azonosak, de a bejövő sáv kérdő oldalára kereső gép, míg a többire választó gép és áramköre van kapcsolva.

A kulcskészletre egyszerű áramkörök csatlakoznak a gépteremben. A 8 munkahely szerelvényei mind elérnek egész kis helyen, ahogy azt a 8. ábrából látni lehet. Természetesen ezeken kívül a helyi állványokon nyertek még elhelyezést a kezelői összekötő áramkörök és a hívott irányban a

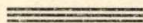
9. ábra.

környékvonalakat kapcsoló vonalválasztó gépek, melyek egyúttal a sorozatos helyi előfizetői vonalak kapcsolását is végzik. Külön állványsoron vannak elhelyezve a távválasztó berendezések. Ezek vonalszerelvényeit mutatja a 9. ábra.

A távválasztás üzembehelyezése. A központ üzembehelyezésekor a tervezett végleges kezelés és gyorsforgalom még nem volt bevezethető. Ezért a kezelés a régi rendszerének megfelelően indult meg úgy, hogy 2 munka-

hely vette fel a bejelentéseket és osztotta el a félautomata, illetve ideiglenes munkahelyekre a felvett előjegyzéseket. A távválasztó szerelvények 1939. év december hó végére készültek el. Ekkor azonban már nem voltak nemzetköziek a felvidéki áramkörök. Az emiatt fellendült forgalmakat figyelembevéve, már nem lehetett gondolni sem arra, hogy az elkészült, 6 áramkörnek megfelelő berendezéssel a 3 megnövekedett forgalmi jelentőségű gócponttal a gyorsforgalmat bevezessük. Nem lehetett emiatt a Miskolc—budapesti gyorsforgalmat sem bevezetni, mert a felvidéki áramkörök megszakítása nem volt már lehetséges. Ellenkezőleg, még el is kellett vennünk a meglévő áramkörökből a kassai rádió-közvetítő áramkör részére. E nehézségek ellenére, vívó áramú áramkörök bállításával 1940. február 10.-én 7 (sőt átmenetileg 9) áramkörön ideiglenesen mégis üzembe helyezhettük a távválasztást. Az előre nem várható mértékben megnőtt forgalom miatt természetesen gyorsforgalomról e kisszámú áramkörön nem lehetett szó.

Kiépítés alatt lévő megoldások. A felvidéki különleges megoldású szerelvényekre a központ üzembehelyezésekor azért sem volt szükség, mert ekkor már semmi sem állott útjában, hogy a visszatért felvidéki városokat távválasztó szerelvényekkel ellássuk. Minthogy ezek forgalmának megfelelő lebonyolítására a távválasztás kiépítése látszott a leggazdaságosabb megoldásnak, az 1940. évre biztosított hitelből a posta már Kassára és Sátoraljaújhelyre meg is rendelte a megfelelő berendezéseket. Munkács is kap majd hasonló berendezéseket, de ezek a Beregszász—Nyíregyháza útvonalon nyenek kapcsolatot a többi ilyen berendezéssel, vagyis most már nem Miskolcon át. A szükséges áramkörszaporításról, legnagyobb részt vívóáramú berendezések segítségével igyekeztünk gondoskodni. Sajnos, az erre vonatkozó tervünket részben a háborús nehézségek miatt nem lehetett még megvalósítani, részben a keletmagyarországi újabb sürgető szükséglet ellátása miatt voltunk kénytelenek késleltetni. Így annak ellenére, hogy a gyorsforgalmú kiszolgálás érdekében az automatikus azonosítás (előfizetői távválasztás) szerelvényeinek megrendelésével az 1940. évben még további nagy lépést tettünk a miskolci legkorszerűbb kezelés felé, sajnálatomra, most még nem számolhattam be arról, hogy az új megoldású miskolci helyközi berendezésekkel mennyire sikerült megvalósítani eredeti elképzelésünket. Mindamellet az eddig kiállott rendkívüli próbatételek alapján nyugodtan állíthatjuk, hogy a berendezések a hozzájuk fűzött várakozást teljes mértékben kielégítették.

Jogesetek és joggyakorlat.

Cas juridiques et jurisprudence.

Egyazon személy részére 7 különböző néven felszerelt telefon.

X. István 6 különböző néven távbeszélőállomást szereltetett fel, a távbeszélőállomások után fennmaradt díjtartozást azonban egy esetben sem fizette meg, illetőleg egy fillért sem fizetett az állomások díjából. Ezért 6 rendbeli folytatólagosan elkövetett csalás büntette miatt a bíróság X. Istvánt szabadságvesztésre ítélte.

X. István 1936. október havában is távbeszélőállomáshoz akart jutni. Tudta azonban, hogy távbeszélőállomást saját nevére nem kap, tehát Z. Zoltánnal, akivel abban az időben együtt lakott, akként állapodott meg, hogy a távbeszélőállomást annak nevére fogja kérni. Ezen megállapodás alapján X. István megjelent a központnál és S. Sándor néven, Z. Zoltán megbízotyjaként azt a kérelmet terjesztette az illetékes tisztviselő elé, hogy a központ Z. Zoltán magántisztviselő lakásában távbeszélőállomást szereltesse fel. Előadta továbbá, hogy Z. Zoltán nagykorú. Ily értelemben tett bejelentése után átvette a „Kötelező Nyilatkozat” űrlapot azzal, hogy Z. Zoltánnal, a kérelmezővel kitérteti és a hivatalba visszajuttatja.

A központ tisztviselőjétől átvett „Kötelező Nyilatkozat” űrlapot azonban maga X. István vádlott töltötte ki, mégpedig akként, hogy a kérelmező neve Z. Zoltán, foglalkozása magántisztviselő, a kért távbeszélőállomás helye Dohány-utca 88., majd azt 1936. évi október 7-i kelettel eláttva, a kérelmező aláírásának szánt helyre Z. Zoltán nevét, az előttemzők aláírására szánt helyre pedig S. Sándor és egy másik nevet írt. Az ekként kiállított „Kötelező Nyilatkozat”-ot a központba bevitte, ott a „Bejelentés”-re szolgáló űrlapot kitértette s azt S. Sándor névaláírással és ugyancsak 1936. október hó 7-i kelettel ellátva, beadta.

Ezekután, minthogy a „Kötelező Nyilatkozat” hiánytalan volt, s mert a kérelmező álnévet használt, annak megállapítását, hogy ő a központot már több esetben megtevesztő személlyel azonos, kizárta, és végül, mert a belépési díj első részletének befizetése megtörtént, az ille-

tékes tisztviselő a távbeszélőállomás felszerelése iránt intézkedett.

A távbeszélőállomás X. István és Z. Zoltán közös lakására 1936. október hó 13. napján felszereltetett.

A távbeszélőállomást X. István és Z. Zoltán 1936. december hó 28-ig használták, amikor is a központ azért, mert a távbeszélőállomás díjtartozása már 449 pengő 01 fillért tett ki s azt ki nem egyenlítették, leszereltette.

A m. kir. táviró és távbeszélő igazgatóság által tartott házi vizsgálat során kiküldött tisztviselő előtt Z. Zoltán vádlott azt a kijelentést tette, hogy a nevére kiállított és névaláírásával ellátott „Kötelező Nyilatkozat”-ot nem ő írta alá, mire a m. kir. táviró- és távbeszélő igazgatóság ismeretlen tettes ellen feljelentést tett.

A kir. ügyészség nevezettek ellen vádat emelt.

A budapesti kir. törvényszék X. Istvánt, mint I. r. vádlottat 6 havi börtönrre, 5 évi hivatalvesztésre és politikai jogai gyakorlásának ugyanilyen tartamú felfüggesztésére; Z. Zoltánt, mint II. r. vádlottat pedig 3 havi fogházra, 3 évi hivatalvesztésre és politikai jogai gyakorlásának ugyanilyen tartamú felfüggesztésére ítélte.

Ítéletében a következőket állapította meg:

„I. r. vádlott a főtárgyalás során bűnösségét tagadva beismerte, hogy az 1936. évi október hó 7. napján kelt „Kötelező Nyilatkozat”-ot ő írta s az ott szereplő neveket ő hamisította azért, mert a távbeszélőállomás felszerelésével II. r. vádlott megbízta és beismerte azt is, hogy S. Sándor néven a telefon felszerelését ő kérte, továbbá, hogy a díjtartozást azért nem fizette ki, mert a telefont nem használta.

Ezzel szemben a nyomozás során azt adta elő, hogy a „telefonállomást egyszerűen gyerekcsinnyból szereltette fel, amennyiben csupán azt akarta, hogy telefonállomása legyen”, továbbá, hogy a „Kötelező Nyilatkozat” és a „Bejelentés” rovatainak kitértésekor azért nem használta a saját nevét, mert „neki már volt telefonja, amelynek fennállott díjtartozása

miatt ő a saját nevére távbeszélőállomást nem kapott volna, de nem kapott volna akkor sem, ha a postán megtudják, hogy ennél a telefonnál ő érdekelve van".

I. r. vádlottnak a nyomozás során tett fentismertetett nyilatkozatából az tűnik ki, hogy a távbeszélőállomást a saját részére szereltette fel, továbbá, hogy a távbeszélőállomás felszerelésének ki-
eszközlése végett III. r. vádlott nevét annak beleegyezésével, azért használta, mert az ő nevére távbeszélőállomást a távbeszélőigazgatóság nem engedélyezett volna, sőt oly távbeszélőállomás felszerelését sem engedte volna meg, amelynél ő érdekelve van.

I. r. vádlott a nyomozás során tett beismerését visszavonta, azt adta elő a főtárgyaláson, hogy a nyomozás során tett nyilatkozata „tévesen van felvéve”, eme állítása azonban, tekintettel arra, hogy K. K. detektív azt vallotta, hogy az általa készített „jelentés az utolsó szög megfelel a valóságnak”, a vádlott vallomása elfogadható nem volt.

II. r. vádlott szintén tagadta bűnöségét és azt adta elő, hogy a távbeszélőállomásra neki szüksége volt, mert egy magánocégnak képviselője volt.

A nyomozás során II. r. vádlott akként adta elő a távbeszélőállomás felszerelésének előzményeit, hogy I. r. vádlott, akivel a vádbeli időben együtt lakott, „közölte vele, hogy telefonállomást szeretne felszereltetni közös lakásukban, azonban a saját nevére a posta neki nem ad telefont, mert nagyon sok díjtartozása van az ő saját és felesége nevében is, mire ő beleegyezését adta ahhoz, hogy I. r. vádlott az ő nevére szereltesse fel telefont...”, továbbá, hogy „neki a telefon kibérlésekor, tehát 1936 október 7-én sem állása, sem keresete nem volt.”

III. r. vádlott a főtárgyaláson a fenti nyilatkozatát tartalmazó detektívjelentés ismertetésével kapcsolatban azt a kijelentést tette, hogy „a detektívjelentés megfelel az igazságnak, csak hiányos” s a hiányosság tekintetében a központhoz beadott, az iratok között lévő beadványára hivatkozott, mely szerint a „magánjogi tartozást” elismerte, továbbá, hogy „hozzájárulásával vette ki nevére a telefont.” I. r. vádlott, végül, hogy, miután „időközben sikerült egy szerény javadalmazású állásra szert tennie, felajánlotta, hogy a tartozást 2 hetenként 2 pengő 50 filléres részletekben törleszteni fogja.”

II. r. vádlott a központhoz beadott kérvényben előadottakkal, amelyekre a főtárgyaláson hivatkozott, megerősíti azt, hogy a távbeszélőállomást I. r. vádlott az ő beleegyezésével kérte az ő nevére, továbbá azt, hogy a főtárgyaláson előadott ama állításával szemben, hogy a távbeszélőállomásra, mint egy cég képviselőjének szüksége volt, megerősítve, hogy a vádbeli időben állása nem volt s csak „időközben jutott szerény javadalmazású álláshoz.”

A kir. büntetőtörvényszék a fentiek egybevetése alapján tényként állapította meg, hogy I. r. vádlott azáltal, hogy II. r. vádlott hozzájárulása mellett, a távbeszélő előfizetésére jelentkező által kitöltendő „Kötelező Nyilatkozat”-ot II. r. vádlott nevére állította ki és azt névalírással látta el s az ekként kiállított nyilatkozatot a központhoz benyújtotta; III. r. vádlott pedig azáltal, hogy „Kötelező Nyilatkozat” illetően való kiállításához, nevére távbeszélőállomás felszereléséhez hozzájárult, noha a távbeszélőállomásra I. r. vádlottnak volt szüksége, azt ő is használta, szándékosan közreműködtetve aziránt, hogy II. r. vádlottnak a m. kir. postával való előfizetői jogviszonyára vonatkozóan valóban tények vezettessenek az előfizetők adatait tartalmazó névjegyzékbe. Tették ezt azért, hogy maguknak jogtalan vagyoni hasznot szerezzenek, továbbá, hogy I. és II. r. vádlottak abból a célból, hogy I. r. vádlottnak jogtalan vagyoni hasznot szerezzenek, előzetes megállapodás alapján a központ illetékes tisztviselőjét fondorlatosan tévedésbe ejtették azáltal, hogy I. r. vádlott magát S. Sándornak állította, a távbeszélőállomást II. r. vádlott beleegyezésével Z. Zoltán nevére kérte, akinek kiskorúságát elhallgatta. Ama ténynek megállapítását pedig, hogy ő már távbeszélőállomás előfizetője volt, s hogy nagyobb összegű használati díjja hátralékban van, álnév bemozdásával, lehetetlenné tette s ekként reábirta arra a központot, hogy a távbeszélőállomás a vele együtt lakó Z. Zoltán lakására felszereltesse s minthogy a felmerült 449 P 01 fillért ki nem egyenlítették, a m. kir. kincstárnak 100 pengőt meghaladó vagyoni kárt okoztak.

A kir. büntető törvényszék a büntetés kiszabásánál I. r. vádlottnál enyhítő körülményként mérlegelte szorult anyagi helyzetét, ellenben súlyosbító körülményként vette figyelembe, hogy már 6 esetben követett el hasonló bűncselekményt. II. r. vádlottnál enyhítő körülményként mérle-

gelte a büntetlen előéletet, súlyosbító körülményt nem észlelt s ezek alapján I. r. vádlottal szemben a Btk. 91. §-át, — II. r. vádlottal szemben pedig a Btk. 92. §-át alkalmazta.

I. r. vádlott védője bizonyítási indítványt terjesztett elő aziránt, hogy a 449 pengő 01 fillér díjtartozást a vádlottak azért nem egyenlítették ki, mert azt nem ők, hanem „harmadik személyek idézték elő”, de azt, hogy eme állítását miként kívánja bizonyítani, nem nyilatkozott, vagyis bizonyítékot nem jelölt meg.

A II. r. vádlott védője pedig bizonyítani akarta, hogy a III. r. vádlottnak olyan foglalkozása volt, hogy szüksége volt telefonra, a lakás főbérlijének kihallgatásával azt, hogy a lakás mindegyik szobája ki volt adva, ott „idegenek járkáltak és használták a telefont”, hogy a telefonkönyv a Btk. szerint nem tekinthető nyilvános könyvnek, mert titkos számok is felvesznek a telefonkönyvbe, hogy a jelentésből „csak véletlenül maradt ki” az, hogy Z. Zoltán a díjtartozást vállalta.

A kir. büntető törvényszék eme bizonyítási indítványokat elutasította, mert a II. r. vádlott foglalkozását, amely a távbeszélő használatát szükségessé tette magának a vádlottnak és annak kellene megjelölni, aki a vádlottnak a távbeszélő használatát szükségessé tevő munka elvégzésére megbízást adott, vagy őt arra alkalmazta. Ámde a vádlott a nyomozás során azt adta elő, hogy a vádbeli időben semmiféle munkája nem volt, sőt a táviró és távbeszélő igazgatósághoz beadott kérvényében is azt a kijelentést teszi, hogy „időközben sikerült egy szerény javadalmazási állásra szert tennie...”, amiből szintén az következik, hogy a vádbeli időben foglalkozása nem volt. Ettől eltekintve az I. r. vádlott védője azt akarja bizonyítani, hogy „a vádlottak a távbeszélőt nem használták” vagyis az ellenkezőjét annak, amit a II. r. vádlott védője, ugyanis, ha nem használták, akkor arra szükség sem lehetett és mert fel sem tehető, hogy a vádlottak lakásán lévő távbeszélőállomást 2000 P-t meghaladó esetben „idegenek használták” volna a vádlottak és a főbérli engedelmé nélkül, továbbá, mert a védőnek a titkos telefonszámmal kapcsolatban előterjesztett indítványa nyilvánvalóan tévedésen alapul, t. i. épen azért titkos valamely telefonszám, mert azt a telefonkönyvbe fel nem veszik, végül kitűnik a fentiekből az is, hogy a bizonyítási kívánt állítások az így érde-

mét nem érintik, mert a távbeszélőállomás megszerzése az okirathamisítással, a károkozási szándékkal kapcsolatos fondorlatos megtevéssel szemiféle vonatkozásban nincs.

A kir. ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletének mindkét vádlott büntetése kiszabását tárgyaló részét a III. Bn. 28. §-ában foglalt anyagi semmiségi okból, a Bp. 423. §-ának második bekezdése értelmében megsemmisítette.

„I. r. vádlottat — az első bíróság ítéletében terhére megállapított cselekményeiért, az ott felhívott törvényszakaszkok alapján a Btk. 92. §-ának az alkalmazása mellett — összbüntetésül az ítélet foganatbavételének napjától számítandó 4 hónapi fogházra, mint főbüntetésre, — továbbá 3 évi hivatalvesztésre és politikai jogai gyakorlásának ugyanilyen tartamú felfüggesztésére, mint mellékbüntetésre ítéli;

I. r. vádlott cselekményeit az alkalmazott büntetés nemöböl kifolyóan vétségeknek minősíti;

II. r. vádlottat — az első bíróság ítéletében terhére megállapított cselekményeiért, az ott felhívott törvényszakaszkok alapján, a Btk. 92. §-ának alkalmazása mellett — összbüntetésül az ítélet foganatbavételének napjától számítandó 1 hónapi fogházra, mint főbüntetésre; továbbá 3 évi hivatalvesztésre és politikai jogi gyakorlásának ugyanilyen tartamú felfüggesztésére, mint mellékbüntetésre ítéli; a pénzbüntetésnek mellékbüntetésként való kiszabását a III. Bn. 3. §-ának második bekezdése alapján mindkét vádlottal szemben mellőzi; az ítéletnek fellebbezett többi részét azonban helybenhagyja.

A kir. ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletében megállapított tényállást, az abban megjelölt bizonyítékoknál fogva szintén valóknak fogadta el.

E tényállás alapulvétele mellett úgy találta, hogy az elsőfokú bíróság a vádlottak bűnösségét, — az ügy adatainak kellő egybevetése után — helyes okfejtéssel alapította meg és cselekményeiket a törvénynek megfelelően minősítette; ezért az elsőfokú bíróság ítéletének a vádlottak büntetése kiszabásán kivüleső fellebbezett részét a Bp. 423. §-ának harmadik bekezdéséhez képest megfelelő indokai alapján helybenhagyta.

A büntetés mérvének meghatározásánál a kir. ítélőtábla II. r. vádlottnál mellőzte az elsőfokú bíróság által egyedül súlyosbítóként kiemelt ama körülménynek

ilyenként való figyelembevételét, hogy ez a vádlott már hat esetben követett el hasonló bűncselekményt.

I. r. vádlott ugyanis eme cselekményei miatt csak az ezúttal elbírálás tárgyát képező cselekményeinek elkövetése után ítéltetett el és büntetett meg és így a fenti körülmény vele szemben súlyosbítóként figyelembe nem jöhet.

Ezzel szemben az elsőfokú bíróság által a vádlottnál helyesen kiemelt enyhítő körülmények mellett további enyhítőként vette figyelembe a kir. ítélőtábla I. r. vádlott fiatalabb korát és hogy ugyanazon időben elkövetett cselekményei külön tettek elbírálás tárgyává, ami a vádlottra nézve a büntetés kiszabásánál kétségkívül hátrányos volt. Figyelemmel már most arra, hogy a vádlottnál a fennforgó enyhítő körülmények olyan nagy számúak és nyomatékosak, hogy azok súlyosbító hiányában indokoltá teszik a Btk. 92. §-ának alkalmazását s így az elsőfokú bíróság által a vádlottra kiszabott büntetés aránytalanul súlyosnak mutatkozik, ezért a kir. ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletének a vádlott büntetésének kiszabását tárgyaló részét — a jelen ítélet rendelkező része értelmében megsemmisítette és a vádlott büntetését a Btk. 92. §-ának alkalmazásával, a bűnösség fokával és a cselekmény tárgy súlyával is kellő arányban álló fogházbüntetésben állapította meg.

Az alkalmazott büntetés neméből kifolyóan I. r. vádlott cselekményeit a Btk. 20. §-ához képest vétségeknek minősítette.

II. r. vádlott büntetésének kiszabásánál a kir. ítélőtábla sem észlelt súlyosbító körülményt, ellenben az elsőfokú bíróság által helyesen kiemelt enyhítő körülmény mellett további enyhítő körülményként vette figyelembe még a vádlott fiatalabb korát és hogy vádlott-társának rábeszélésére követte el cselekményeit. Az enyhítő körülmények nagy számára és nyomatékos voltára való tekintettel a kir. ítélőtábla indokoltan találta e vádlott javára az elsőfokú bíróság által is alkalmazott Btk. 92. §-ában foglalt enyhítési jog nagyobb mérvű alkalmazását.

Ezért a kir. ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletének a III. r. vádlott büntetésének kiszabását tárgyaló részét — a jelen ítélet rendelkező része értelmében — megsemmisítette és a vádlott büntetését bűnössége fokával és cselekményeinek tárgy súlyával is kellő arányban álló mértékben állapította meg.”

A m. kir. Kúria I. r. vádlott védője semmiségi panaszának „a Bp. 385. §. 1. a) pontja alapján a családi cselekményre vonatkozóan, II. r. vádlott és védője semmiségi panaszának a Bp. 385. §. 1. c) pontja alapján bejelentett részét visszautasítja, I. r. vádlott védője panaszának a Bp. 385. §. 1. c) pontja, s III. r. vádlott és védője panaszának a Bp. 385. §. 1. a) pontja alapján a családi cselekményre vonatkozóan bejelentett részét elutasítja; ellenben a közokirathamisításban való bűnösség megállapítása miatt használt panasz folytán, az elsőfokú bíróságok ítéletének azt a részét, amellyel vádlottaknak a Btk. 400. §-ába ütköző, annak második bekezdése szerint minősülő közokirathamisításban való bűnösségét is megállapították, a Bp. 385. §. 1. a) pontjában meghatározott anyagi semmiségi okból — a büntetések kiszabására kiterjedően — a Bpn. 33. §-ának első bekezdéséhez képest megsemmisíti,

vádlottakat a jelzett bűncselekmény vádjá alól a Bp. 326. §-ának 1. pontja alapján felmenti

s a terhükre fennmaradt családi cselekményért, a Btk. 383. §. első bekezdésének második tétele s a 388 §-a alapján, a Btk. 92. §-ának alkalmazásával főbüntetésül I. r. vádlottat 4, II. r. vádlottat pedig 1 hónapi fogházra,

mellékbüntetésül fejenként 3 évi hivatalvesztésre s a politikai jogok gyakorlásának hasonló tartamú felfüggesztésére ítéli;

míg a II. Bn. 3. §. második bekezdése szerinti pénzbüntetés megállapítását mellőzi;

egyébként az elsőfokú bíróság ítélete érintetlen marad;

a vádlottak és a védő panaszának többi része és a közvádoló semmiségi panasz tárgytalan.

A kir. ítélőtábla ítélete ellen semmiségi panaszt jelentettek be:

közvádoló a büntetések súlyosbítása végett,

I. r. vádlott védője és a III. r. vádlott panaszukat az írásbeli indokolásban kiterjesztették a büntetés enyhítésére is.

A m. kir. Kúria a Bp. 434. §-ának harmadik bekezdéséhez képest visszautasította I. r. vádlott védője semmiségi panaszának a Bp. 385. §. 1. a) pontja alapján bejelentett részét.

A jelzett panaszrésznek jogi oka ugyanis a bejelentésben nincsen a Bp. 390. §-ának megfelelő módon megjelölve,

viszont a bűnösségét tagadó s részben más, neki kedvező tényállást vitató I. r. vádlott védekezéséből s a panasz írásbeli indokolásának vonatkozó részéből csak arra lehet következtetni, hogy a bűnösség megállapítása miatt használt panaszrész nem a sérelem orvoslását célozza,

hanem a kir. ítélőtábla által, a bizonyítékok mérlegelése alapján elfogadott s e helyütt irányadó tényállás helyességét támadja.

A tényállás kérdésében azonban, a Bpn. 33. §-ának utolsó bekezdésében foglalt rendelkezés folytán, semmiségi panasznak nincsen helye.

Az írásbeli indokolás szerint I. r. vádlott a családi vádja alól res iudicata címén felmentendő, mert a budapesti kir. büntetőtörvényszék ítéletében vádlottat az 1936 tavaszától 1937 decemberig több alkalommal elkövetett, a vádbelivel azonos csalásként, egy rendbeli folytatólagosan elkövetett csalás büntette miatt bűnösnek mondotta ki s jogerősen elítélte, s így a vádlott által a jelen eljárás alapját képező csalás is a folytatólagosság keretében már ítélet tárgyává tétetett.

A m. kir. Kúria a III. Bn. 33. §-ának első bekezdéséhez képest a tárgyalást kiegészítve, a budapesti kir. büntetőtörvényszék B. XI. 1046/12.1938. számú ítélete alapján megállapította, hogy a kir. büntetőtörvényszék ugyan folytatólagosan elkövetett csalás büntetéeért ítélte el I. r. vádlottat, de a III. r. vádlott névvel kapcsolatos családi cselekmény a bűnügyben sem vád, sem ítélezés tárgyát nem képezte.

Az a körülmény pedig, hogy a most elbírált családi cselekmény elkövetési ideje 1936. október—december hava, viszont a már elbírált cselekmények elkövetési ideje (az ítéletben napok szerint pontosan megjelölve) 1936. tavasza és 1937. december hava közé esik, a cselekménynek folytatólagosan elkövetettnek történt minősítése dacára sem meríti ki az ítélet dologi jogi fogalmát,

mert amint már említve volt, a m. kir. büntetőtörvényszék vádlottnak csak fentebb jelzett 6 cselekménye felett ítélezett s így vádlottnak más tettesárral és más időben elkövetett, a jelen eljárás alapján képező családi cselekménye még elbírálat nem nyert.

Tévedtek azonban az elsőfokú bíróságok, amikor vádlottakat közokirathamisításban is bűnösnek mondták ki.

Az erre vonatkozóan valónak elfogadott s e helyütt irányadó tények szerint, vádlottak közösen megegyeztek abban, hogy a telefon felszerelését III. r. vádlott nevére fogják kérni. III. r. vádlott meg is bízta ezzel I. r. vádlottat, amely megbízás kiterjed a „Kötelező Nyilatkozat”-nak aláírására is.

Amikor tehát I. r. vádlott a megállapodás és megbízás folytán a telefonnak II. r. vádlott nevére leendő felszerelését kérte, a m. kir. posta a telefonelőfizetők tekintetében, a tényleg létező III. r. vádlottal került jogviszonyba, aki a telefonnak nevére leendő felszerelésébe bele is egyezett, s így, bár a telefonra I. r. vádlottnak volt szüksége s azt ő is használta, előfizetőnek a megbízást adott II. r. vádlott tekintendő.

A Btk. 400. §-a szerinti közokirathamisításnak egyik lényeges alkotóeleme, valami valótlan ténynek nyilvános könyvbe való bevezetése,

az adott esetben nem forog fenn,

mert a fentiek szerint az előfizető II. r. vádlott volt s így az előfizetők adatait tartalmazó névjegyzékbe nem vezetett be valótlan adat, amikor II. r. vádlott, mint felelős előfizető iratott be.

Az elsőfokú bíróság ítéletének ezt a részét tehát a m. kir. Kúria a vonatkozó panaszrészek folytán, a büntetések kiszabására is kiterjedően, a rendelkező rész értelmében megsemmisítette, a vádlottakat a közokirathamisítás vádja alól, a Bp. 326. §-ának 1. pontja alapján felmentette.”

Közli: dr. Nánay Endre.

Érdekes kérdések.

Questions intéressantes.

Ujabb pályatételünk:

18. Az ellenőrzés hátályosságának csökkentése nélkül lehetne-e a postahivatalok havi távbeszélő-számadásainak igazgatósági felülvizsgálását szűkíteni?

A pályázaton a m. kir. posta személyzetének minden tagja résztvehet. A pályamunka legfeljebb három gépirásos oldalra terjedhet. A pályázati határidő 1940 december 10.

A pályamunkán a szerző nevét nem szabad feltüntetni, hanem azt külön borítékban, zárt és lepecsételt jeligés levélben a pályamunkával együtt kell a Magyar Posta szerkesztőségéhez juttatni. A jeligés levelet csak abban az esetben bontják fel, ha a szerző a munkáért jutalomdíjat kap vagy legalább is dícséretben részesül. A jutalomdíj összege 50 pengő.

A jutalomban vagy dícséretben nem részesült pályamunka szerzőjének nevét tartalmazó levelet a döntés után megsemmisítik és így a szerző neve ismeretlen marad. A pályamunka végén a kidolgozáskor igénybevett forrásmunkákat meg kell jelölni, hivatkozva a forrásmunka oldalának és bekezdésének számára, ahonnan a pályázó idézett vagy érveket merített a tétel megoldásához.

A pályázaton a Magyar Posta szerkesztőbizottságának tagjai, továbbá a postavezérigazgatóság ügyosztályvezetői, akik a bírálara lesznek hivatva, nem vehetnek részt.

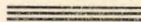
Pályázati eredmény.

Az 1940. évi 9. számban közölt 16. pályatétel a következő volt:

Az irányító- és kézbesítőhivataloknál rendszeresített irányítási vizsgák fennálló rendjét miként kellene a változott viszonyokhoz mérten módosítani és gyakorlati értékűvé tenni?

Négy pályamunka érkezett be. Ezek közül a „Volt mozgós“ jeligéjű pályamunka több értékes gondolatot vetett fel. Ezért szerője, dr. Beke Imre m. kir. postafogalmazó (Budapesti postaigazgatóság), 50 pengő jutalomban részesült.

A szerkesztőbizottság ezenkívül dícséretben részesítette a „Kolozsvár“ jeligéjű pályamunka szerzőjét dr. Katona Ágoston m. kir. postasegédtitkárt (Postavezérigazgatóság 3. ü. o.), valamint a „Pénz nélkül nincs megoldás“ jeligéjű pályamunka szerzőjét, Honfi Károly m. kir. postafőtisztet (Budapesti postaigazgatóság).

A MAGYAR POSTA MULTJÁBÓL.

Du passé de la poste hongroise.

A budapesti főposta épületét 1873. évi december 18-án I. Ferencz József meglátogatta. A királyt az épület bejáratánál Zichy József gróf kereskedelmi miniszter, Gervay Mihály postafőigazgató, Takács János távirdaigazgató fogadták, akiknek kíséréte mellett az épület egyes termeit bejárta.

„Midőn a király a gépterembe lépett — írja a Vasárnapi Ujság — a távirók perczegése Magyarország minden városával tudatta a magas látogatást. És a villám gyorságával Kassáról a következő szövegű távirat érkezett:

Ö-FÖLSÉGE A KIRÁLYNAK

Budapest
távirda gépterem.

Hódolatteljesen üdvözljük a magas vendéget. Éljen a király!

Kassai távirda főállomás.”

„Ö-Fölsége — írja az egykori tudósító — maga bontotta fel a sürgönyt, olvasta el jól eső érzéssel.”

A Peseti Napló ezeket írja: „... a távir dai nők osztályában kellemesen lepetett meg a király igen sikerült arcképe által. Különösen lekötötte figyelmét a Hughes gép, melyet Klar lovag minis teri osztálytanácsos behatóan magyarázott a felségnek. — Majd a legnagyobb érdeklődéssel tekintette meg az épület helyiségeit, a gépezeteket s meglegedését fejezve ki, távozott el.” (Dr. Monus Ferenc.)

A POSTA FORGALMA.

Le trafic de la poste.

1940 szeptember hó.

Ismerteti: Dr. KANYÓ ÖDÖN postasegédtitkár.

Publié par M. le Dr. ÖDÖN KANYÓ Aide-Secrétaire de poste.

En vue de pouvoir observer et apprécier le mouvement du trafic, la tendance du développement ainsi que l'influence du tarif et de réglemens sur l'utilisation des divers services, l'Administration recueille toutes les données relatives au trafic des services postal, télégraphique, téléphonique et de la T. S. F. Les détails de la statistique sont contenus dans le Rapport annuel de la Poste hongroise; les résultats principaux annuels et mensuels seront également communiqués dans les tableaux ci-après. Les tableaux renferment les résultats des 8 années dernières, à compter de l'année 1930 montrant des résultats maxima,

A második bécsi döntés újabb csapást mért a trianoni békeszerződésre. A felszabadult keleti és erdélyi országrészeket a magyar honvédek szeptember első nap-

et les données des 13 mois derniers. Les chiffres permettent donc de faire des comparaisons entre les résultats du mois indiqué en-haut et ceux du même mois de l'année précédente, d'une part entre les résultats constatés à partir du commencement de l'année courante jusqu'au mois indiqué et ceux de la même période de l'année précédente, d'autre part, et enfin, entre les résultats d'une année, entière, compté en arriere à partir du mois indiqué et ceux des années 1930 à 1937.

Les différences en nombre et en pourcentage entre les comparaisons respectives sont relevées au bas des tableaux.

jaiban birtokba vették és a bevonuló hadsereggel együtt érkezett a m. kir. posta, mely működését a visszatért területen haladéktalanul megkezdte. Szeptember hó-

nap az ország újból megnövekedésével kapcsolatos örömteljes eseményeknek jegyében telt el.

A most felszabadult területek szeptember havi forgalma még igen csekély volt. Részből azért, mert a hivatalok csak fokozatosan nyitak meg, egyrészt szeptember hónapban alig néhány napig működött. Másrészt, kezdetben különböző forgalmi korlátozások voltak hatályban: így a postautalvány-, csekk- és takarékk-, valamint a magán táviró- és távbeszélőforgalom csak a hó utolsó napjaiban nyílt meg. Végül a forgalom lebonyolítását a szállítási nehézségek is nagyon megnehezítették, különösen a Székelyfölddel való viszonylatban, mert az új határvonal a területtel a közvetlen vasúti összeköttetést elvágta. A forgalom teljes kialakulása még hosszú időt vesz igénybe és csak akkor következhetik el, ha a visszatért területeknek az anyaország gazdasági és kulturális életébe való teljes bekapcsolódása már megtörtént. A posta a szállítási nehézségek részbeni kiküszöbölésére egyelőre Budapestről Kolozsváron át a Székelyföldre légijáratot rendezett be s ezzel a hírlapok és egyéb levélpostai küldemények gyors odaszállítását biztosította, másrészt az egyéb postai küldemények forgalmának lebonyolításáról nagyszámú gépkocsijárat berendezésével gondoskodott.

A felszabadult keleti és erdélyi ország-részek postai szervei által lebonyolított forgalom részletes eredményeit átmenetileg külön táblázaton is közöljük. Ezzel kapcsolatban megjegyezzük, hogy az ország teljes postai forgalmát feltűntető többi táblázat adataiban az erdélyi hivatalok forgalma is szerepel és a felszabadult területekre vonatkozó forgalmat külön csak azért mutatjuk ki, hogy fejlődése figyelemmel kísérhető legyen.

Az országos eredményeket illetőleg az előző év ugyanezen hónapjához képest ismét a távközlési üzletágaknál mutatkozik nagyobb mérvű emelkedés. Megfigyelhető azonban, hogy míg a forgalom az előző hónapokban szinte ugrásszerűen nem várt értékeket ért el, addig az emelkedés ebben a hónapban már sokkal mérsékeltebb volt. A feszültség, amely Erdély részleges felszabadulását megelőzte, erősen enyhült és ezzel kapcsolatban a táviró- és távbeszélő igénybevétele is megcsappant.

A postai üzletágnál az emelkedés kisebb mérvű volt. Legnagyobb emelkedés a feladott közönséges levélpostai küldemények darabszámánál mutatkozik. Az

emelkedést a bevonultak részére szóló levélpostai küldemények és a felszabadult területekkel meginduló forgalom idézte elő. Igen nagy emelkedést mutat a csomagforgalom is, amely ebben az évben 1,314.000 db csomaggal a havi csúcscértéket képviseli. Az előző évben csak a decemberi karácsonyi forgalom volt nagyobb, a folyó évi szeptember havinál. Az emelkedés elsősorban a kereskedők szokásos őszi árubeszerzésével, másrészt a felszabadult területekre szóló csomagok számával függ össze. Az Erdélybe irányuló csomagok nagy része egyelőre még magáncsomag volt, mert a felszabadult területek áruellátására a kereskedelmi kapcsolatok hiánya miatt csak ezután kerülhet sor. Csökkenés mutatkozik az ajánlott levélpostai küldemények darabszámánál, valamint az utalvány- és csekk-befizetések, továbbá az utalványkifizetések darabszámánál, végül az utalvány- és csekk kifizetések összegénél. Az ajánlott küldemények csökkenéséhez hozzájárult, hogy a budapesti távbeszélőelőfizetők távbeszélő számláit ajánlottlevél helyett most már közönséges tértivevényes levélként küldik szét. A pénzküldemények darabszámánál és összegénél mutatkozó csökkenést a nap-tár szeszélye idézte elő. Az 1938. évben ugyanis október 1-e vasárnapra esett. S így a szeptember havi forgalomban az október hó 1-én esedékes illetmények is szerepeltek, ezzel szemben a f. évben szeptember 1-e esett vasárnapra s e miatt a szeptember havi illetmények egy része még augusztusban fizetett ki. Örvendetesen javul a postatakarékpénztári betétek és visszafizetések forgalma. A takarékbefizetések darabszáma 25,9, összege pedig 102,0%-kal emelkedett, a betétvisszafizetések pedig 42,4, illetőleg 64,7%-kal csökkentek. A tőkegyűjtési folyamat úgy látszik, ismét megindult, a betétek tömeges visszakövetelése pedig szűnőben van.

A posta nemzetközi forgalma az előző évhez képest a csomagok kivételével csökkent, az előző hónapozhoz képest azonban általában emelkedett. A nemzetközi csomagforgalom az előző évhez képest 14,5%-kal emelkedett. Az emelkedést a belföldön feladott, külföldre szóló csomagok nagy száma idézte elő, míg a külföldön feladott Magyarországra szóló és az átmenő csomagok darabszáma csökkent.

A szeptember havi táviróforgalomra jellemző, hogy az 14,5%-kal volt alacsonyabb, mint a f. évi augusztus hónapban. Ebből arra lehet következtetni, hogy a táviróforgalom az előző hónapokban tapasztalt

rendkívül magas eredmények után most már lassan a normális nagyságára csökken vissza. A forgalom mult évhez képest még mindig magas volt: a feladott táviratok darabszáma 17,2, a kézbesítettéké pedig 8,0%-kal emelkedett.

A nemzetközi táviróforgalom az előző hónapoz képest 0,9, az előző évhez képest pedig 24,4%-kal csökkent.

A szeptember hónapban kezdemenyezett távolsági beszélgetések száma az előző évhez képest 16,5, az érkezetteké pedig 16%-kal emelkedett. A számlált helyi beszélgetéseknél az emelkedés 7,8%-os volt. Az erdélyi hivatalok távbeszélőforgalma még nem volt számottevő és az országos forgalomemelkedésre nem volt lényeges hatással. Az erdélyi hivatalok közül egyelőre a 200-nál több előfizetővel rendelkező négy központ (Kolozsvár, Nagyvárad, Marosvásárhely, Szatmárnémeti) előfizetői átalánydíj terhére tetszésszerűen számú helyi beszélgetést folytathatnak, ezért az erdélyi hivatalok forgalmában — étmonetileg — számlált helyi beszélgetések nem szerepelnek.

A kimutatott 2103 távbeszélőközpont és 146.948 távbeszélőállomás számában a felszabadult területeken szeptember hónapban működött 135 központ és 4893 előfizető száma is szerepel.

Az erdélyi távbeszélőelőfizetők nélkül az állomások száma az előző évhez képest 11.622-vel, vagyis 8,9%-kal emelkedett.

A rádióelőfizetők száma a hó végén 548.733 volt, vagyis 77.803 engedéllyel, 16,5%-kal több, mint az előző év ugyanazon hónapjában, a létszám a folyó évi augusztus hónapoz bépest 6.290 engedéllyel, vagyis 1,2%-kal emelkedett.

A posta különböző üzletágainak forgalmát munkaegységekben is kifejezi, mint-hogy az összforgalom általános és áttekinthető kifejezésére a darabszámok egyszerű összegezése útján nyert összdarabszám nem alkalmas. Ebben a darabszámokban ugyanis az egyes üzletágak különböző természetű küldeményei és szolgáltatásai, másrészt darabszámok és összegek vegyesen szerepelnek. A különböző természetű szolgáltatások összeadhatása végett ezeket először közös nevezőre kell hozni. Ez oly-

módon történt, hogy minden egyes szolgáltatást a munka minőségének, mennyiségének és az elvégzés időtartamának figyelembevételével értékeltünk. Az értékelés mérőeszköze a munkaegység. A közös nevezőre a munkaegységre, hozott szolgáltatások egyszerű összeadásának végösszege fejezi ki az egyes üzletágak munkaegységekben elért forgalmát.

A munkaegységek tehát már alkalmasak az általános posta, táviró, távbeszélő és rádióforgalom mérésére és összehasonlítására, de természetesen csak akkor, ha az összehasonlítási időszakban végzett munkák értékelése egyenlő alapon történik. A közölt táblázatok adatai az egyenlő értékelés alapján megállapított munkaegységek számát tüntetik fel, és így a forgalom alakulásának megítélésére alkalmasak. Megjegyezzük azonban, hogy ezek az adatok a személyzet által tényleg feldolgozott munkaegységek számával nem azonosak.

A szeptember havi forgalom az előző év ugyanezen hónapjának eredményeit 9,2, a f. évi augusztus havi forgalmat pedig 0,9%-kal haladta meg.

Összehasonlítással felsoroljuk az utolsó 12 év szeptember hónapjában elért forgalmi eredményeket:

1929. év szept. hó	38.6	millió munkaegység,
1930. " " "	38.3	" "
1931. " " "	33.0	" "
1932. " " "	29.6	" "
1933. " " "	29.3	" "
1934. " " "	29.2	" "
1935. " " "	31.2	" "
1936. " " "	33.0	" "
1937. " " "	34.9	" "
1938. " " "	36.9	" "
1939. " " "	47.1	" "
1940. " " "	51.4	" "

A f. évi szeptember havi forgalom — az adatok szerint — az 1934. évi legalacsonyabb szeptemberi forgalmat 76%-kal haladta meg. Az 51,4 millió munkaegységből a felszabadult erdélyi hivatalokra 0,7 millió munkaegység esett ami az országos forgalomnak mindössze 1,4%-a.

A mult év szeptemberéhez képest legerőteljesebb emelkedést a rádióforgalom érte el (13,5%), ezt követi a táviróforgalom 13,4, majd a távbeszélőforgalom 12,6, végül a postaforgalom 6,3%-os emelkedéssel.

1. POSTAFORGALOM. 1) — 1. Trafic postal. 1)

Egység: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

		Feladás — Expédition											
Év Année	Hó Mois	Levélpostai küldemény drb. Objets de la poste aux lettres, nombre		Érték levél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, befét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék betét Caisse d'épargne Versements		Csekkbefizetés Chèques Versements			
		közön-séges ordinaires	ajánlott recom-mondés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant		
1939.	IX.	15.052	1.016	47	1.121	1.196	85.370	54	4.433	2.178	275.321		
1940.	IX.	64.909	947	49	1.314	1.186	94.616	68	8.955	2.035	288.138		
1939. I—IX.		435.278	7.802	333	8.998	10.146	664.741	818	73.996	18.627	2.040.809		
1940. I—IX.		483.937	9.439	462	10.010	9.918	769.839	607	60.549	19.226	2.372.348		
Összehasonlítások Comparaisons	1940. IX. havában 1939. IX. havához képest több (+) kevesebb (-) En sept 1940 par rapport au mois de sept 1939, en plus (+), en moins (-)		szám-szerűleg en nombre	+	-	+	-	+	-	+	-		
			13.857	- 69	+ 2	+ 193	- 10	+ 9.246	+ 14	+ 4.522	- 143	+ 12.817	
			%o-ban en %o	+ 27.1	- 6.8	+ 4.3	+ 17.2	- 0.8	+ 10.8	+ 25.9	+ 102.0	- 6.6	+ 4.7
			1940. I.-IX. időszakban 1939. I.-IX. időszakához képest több (+) kevesebb (-) En janv.-sept 1940 par rapport aux mois de janv.-sept 1939, en plus (+), en moins (-)	szám-szerűleg en nombre	+	-	+	-	+	-	+	-	
		48.659	1.637	+ 69	+ 1012	- 228	+ 105.098	- 211	- 13.447	+ 599	+ 331.539		
		%o-ban en %o	+ 11.2	+ 21.0	+ 17.6	+ 11.2	- 2.2	+ 15.8	- 25.8	+ 18.2	+ 3.2	+ 10.2	

(Folytatás.)

		Kézbesítés — Remise											
Év Année	Hó Mois	Levélpostai küldemény drb. Objets de la poste aux lettres, nombre		Érték levél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, befét és sommás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-poste		Postatakarék kivét Caisse d'épargne Payments		Csekk-kifizetés Chèques Payments			
		közön-séges ordinaires	ajánlott recom-mondés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant		
1939.	IX.	51.215	1.058	52	1.149	1.213	99.843	59	9.662	515	116.536		
1940.	IX.	65.116	953	52	1.293	1.129	80.076	34	3.412	628	109.751		
1939. I—IX.		438.167	8.026	448	9.064	10.080	679.617	433	45.023	4.062	790.663		
1940. I—IX.		497.347	9.563	510	9.908	9.927	758.617	365	37.960	6.073	1.017.654		
Összehasonlítások Comparaisons	1940. IX. havában 1939. IX. havához képest több (+) kevesebb (-) En sept 1940 par rapport au mois de sept 1939, en plus (+), en moins (-)		szám-szerűleg en nombre	+	-	+	-	+	-	+	-		
			13.901	- 105	-	+ 147	- 84	- 19.767	- 25	- 6.250	+ 113	- 6.785	
			%o-ban en %o	+ 27.1	- 9.9	-	+ 12.8	- 6.9	- 19.8	- 42.4	- 64.7	+ 21.9	- 5.8
			1940. I.-IX. időszakban 1939. I.-IX. időszakához képest több (+) kevesebb (-) En janv.-sept 1940 par rapport aux mois de janv.-sept 1939, en plus (+), en moins (-)	szám-szerűleg en nombre	+	-	+	-	+	-	+	-	
		59.180	1.537	+ 62	+ 844	- 153	+ 79.000	- 68	- 7.063	+ 2.011	+ 226.991		
		%o-ban en %o	+ 13.5	+ 19.2	+ 13.8	+ 9.3	- 1.5	+ 11.6	- 15.7	+ 15.7	+ 49.5	+ 28.7	

1) Az adatok ideiglenesek. — Les chiffres sont provisoires.

3. TÁVBESZÉLŐFORGALOM.¹) — 3. Trafic téléphonique.¹)

Év Année	Hó Mois	Távíró Télégraphe		Távbeszélő — Téléphone									
		Távíratok ezer drb.		Főállomások száma drb. Nombre des postes téléphoniques				Közvetlen összeköttetések száma Raccordements directs nombre	Számított helyi beszélgetések száma ezrekben Conversations locales complètes nombre en milliers				
		Télégrammes, nombre en milliers	feladás depôt	hálózatok szerinti dans le réseau		200 előfizetőnél kisebb jusqu'à 200 abonnés	összesen total		bpesti egységek hálózatban dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en province	összesen total		
				kézbesítés remise	uniforme de Budapest			falurendszertől és 200 előfizetőnél nagyobb système rural et plus de 200 abonnés					
1939.	IX.	290	364	78.180	23.936	28.317	130.433	2.330	12.963	1.919	14.882		
1940.	IX.	340	393	85.411	30.724	30.813	146.948	2.844	13.860	2.178	16.038		
1939. I—IX.		2.282	2.903	—	—	—	—	—	110.162	15.562	125.724		
1940. I—IX.		2.906	3.499	—	—	—	—	—	124.674	19.641	144.315		
Összehasonlítások Comparaisons	1940. XI. havában 1939. IX. havához képest több (+) kevesebb (—) En sept 1940 par rapport au mois de sept 1939, en plus (+), en moins (—)		szám-szerűleg en nombre	+ 50	+ 29	+ 7.231	+ 6.783	+ 2.496	16.515	+ 514	+ 897	+ 259	+ 1.156
			%-ban en %	+ 17.2	+ 8.0	+ 9.2	+ 28.4	+ 8.8	+ 12.7	+ 22.1	+ 6.9	+ 13.5	+ 7.8
	1940. I—XI. időszakban 1939. I—IX. időszakához képest több (+) kevesebb (—) En janv.-sept 1940 par rapport aux mois de janv.-sept 1939 en plus (+), en moins (—)		szám-szerűleg en nombre	+ 624	+ 596	—	—	—	—	—	+ 14.512	+ 4.079	+ 18.591
			%-ban en %	+ 27.3	+ 20.5	—	—	—	—	—	+ 13.2	+ 26.2	+ 14.8

3. TÁVBESZÉLŐFORGALOM (folytatás). — 3. Trafic téléphonique (suite).

4. RÁDIÓELŐFIZETŐK. — 4. Nombre des abonnés de radio.

Év Année	Hó Mois	Távbeszélő — Téléphone							Rádió Radiodiffusion				
		Központok száma Nombre des centrales	Távolsági beszélgetés 1000 drb. Conversations interurbaines nombre en milliers					Rádió előfizetők száma Nombre des abonnés					
			kezdeménnyezett départ		érkezett arrivée			Buda- pesten à Budapest	vidéken en province	összesen total			
			bpesti egységek hálózatban dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en province	összesen total	bpesti egységek hálózatban dans le réseau uniforme de Budapest	vidéken en Province				összesen total		
1939.	IX.	1.937	181	535	716	171	552	723	149.239	321.691	470.930		
1940.	IX.	2.103	169	665	824	181	658	839	171.438	377.295	548.733		
1939. I—IX.		—	1.293	4.050	5.343	1.203	4.052	5.255	—	—	—		
1940. I—IX.		—	1.395	5.294	6.689	1.381	5.323	6.704	—	—	—		
Összehasonlítások Comparaisons	1940 IX havában 1939. IX. havához képest több (+) kevesebb (—) En sept 1940 par rapport au mois de sept 1939, en plus (+), en moins (—)		szám-szerűleg en nombre	+ 166	— 12	+ 130	+ 118	+ 10	+ 106	+ 116	22.199	55.604	77.803
			%-ban en %	+ 8.6	— 6.6	+ 24.3	+ 16.5	+ 5.8	+ 19.2	+ 16.0	+ 14.9	+ 17.3	+ 16.5
	1940. I—IX. időszakban 1939. I—IX. időszakához képest több (+) kevesebb (—) En janv.-sept 1940. par rapport aux mois de janv.-sept 1939. en plus (+), en moins (—)		szám-szerűleg en nombre	—	+ 102	+ 1.244	+ 1.346	+ 178	+ 1.271	+ 1.449	—	—	—
			%-ban en %	—	+ 7.9	+ 30.7	+ 25.2	+ 14.8	+ 31.4	+ 27.6	—	—	—

1) Az adatok ideiglenesek. — Les chiffres sont provisoires.

5. A FORGALOM MUNKAEGYSÉGEKBEK — 5. Le trafic en unités de travail

E g y s é g: 1000 drb. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma drb: — Nombre des unités de travail:												
		Kincstári postahivataloknál Bureaux d'Etat					Postameseri hivataloknál és ügynökségeknél Bureaux des maîtres de poste et agences							
		posta poste	távíró télé- graphe	távbe- szélő téléphone	rádió radio	összesen total		posta poste	távíró télé- graphe	távbe- szélő téléphone	rádió radio	összesen total		
		drb. nombre	%	drb. nombre	%	drb. nombre	%	drb. nombre	%	drb. nombre	%	drb. nombre	%	
1939.	IX.	16.834	2.411	12.977	938	33.160	70.4	9.445	1.064	3.003	413	13.925	29.6	
1940.	IX.	18.324	2.712	14.248	1.100	36.384	70.8	9.614	1.228	3.743	434	15.019	29.2	
1939. I—IX.		135.494	19.172	106.860	8.044	269.570	70.8	75.719	8.163	23.747	3.758	111.387	29.2	
1940. I—IX.		155.945	23.462	122.420	9.548	311.425	70.7	83.539	10.516	30.914	3.789	128.758	29.3	
Összehasonlítások Comparaisons	1940. IX. havában 1939. IX. havához képest több (+) kevesebb (-) En sept 1940 par rapport au mois de sept 1939, en plus (+), en moins (-)	szám-szerűleg en nombre	+ 1.490	+ 301	+ 1.271	+ 162	+ 3.224	—	+ 169	+ 164	+ 740	+ 21	+ 1.094	—
	%-ban en %		+ 8.9	+ 12.5	+ 9.8	+ 17.3	+ 9.7	—	+ 1.8	+ 15.4	+ 24.6	+ 5.1	+ 7.9	—
	1940. I-IX. időszakban 1939. I-IX. időszakához képest több (+) kevesebb (-) En janv.-sept 1940. par rapport aux mois de janv.-sept 1939, en plus (+), en moins (-)	szám-szerűleg en nombre	+ 20.451	+ 4.290	+ 15.560	+ 1.554	+ 41.855	—	+ 7.820	+ 2.353	+ 7.167	+ 31	+ 17.371	—
	%-ban en %		+ 15.1	+ 22.4	+ 14.6	+ 19.3	+ 15.5	—	+ 10.3	+ 28.8	+ 30.2	+ 0.8	+ 15.6	—

(Folytatás.)

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma az összes postai szerveknél: Nombre des unités de travail dans tous les services:									
		Posta Poste		Távíró Télégraphe		Távbeszélő Téléphone		Rádió Radio		Összesen total	
		drb. nombre	%	drb. nombre	%	drb. nombre	%	drb. nombre	%	drb. total nombre	%
1939.	IX.	26.279	55.8	3.475	7.4	15.980	33.9	1.351	2.9	47.085	
1940.	IX.	27.938	54.3	3.940	7.7	17.991	35.0	1.534	3.0	51.403	
1939. I—IX.		211.213	55.4	27.335	7.2	130.607	34.3	11.802	3.1	380.957	
1940. I—IX.		239.484	54.4	33.978	7.7	153.334	34.8	13.387	3.1	440.183	
Összehasonlítások Comparaisons	1940. IX. havában 1939. IX. havához képest több (+) kevesebb (-) En sept 1940 par rapport au mois de sept 1939, en plus (+), en moins (-)	szám-szerűleg en nombre	+ 1.659	—	+ 465	—	+ 2.011	—	+ 183	—	+ 4.318
	%-ban en %		+ 6.3	—	+ 13.4	—	+ 12.6	—	+ 13.5	—	+ 9.2
	1940. I-IX. időszakban 1939. I-IX. időszakához képest több (+) kevesebb (-) En janv.-sept 1940 par rapport aux mois de janv.-sept 1939, en plus (+), en moins (-)	szám-szerűleg en nombre	+ 28.271	—	+ 6.643	—	+ 22.727	—	+ 1.585	—	+ 59.226
	%-ban en %		+ 13.4	—	+ 24.3	—	+ 17.4	—	+ 13.4	—	+ 15.5

A posta forgalma.

6. A VISSZACSATOLT ERDÉLYI ÉS KELETI ORSZÁGRÉSZEK FORGALMA. — 6. Le trafic des territoires rattachés.

a) Postaforgalom. — a) Trafic postal.

Egység: 1000 drb, összeg 1000 pengő. — Les nombres s'entendent en milliers, les montants en 1000 pengős.

Année	Mois	Feladás — Expédition									
		Levélpostai küldemény drb. Poste aux lettres nombre		Értéklevél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi, betét és summás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-Poste		Postatakarék betét Caisse d'épargne versements		Csékkifizetés Chèques versements	
		közönséges ordinaires	ajánlott recommandés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összeg montant
1940.	IX.	1.080	44	1	18	12	1.063	1	116	4	4.062

a) Postaforgalom (folytatás). — a) Trafic postal (suite).

Év Année	Hó Mois	Kézbesítés — Remise									
		Levélpostai küldemény drb. Poste aux lettres nombre		Értéklevél drb. Lettres de valeur nombre	Kézi betét és summás csomag drb. Colis nombre	Postautalvány Mandats-Poste		Postatakarék kivét Caisse d'épargne bayments		Csékkifizetés és Chèques dayements	
		közönséges ordinaires	ajánlott recommandés			drb. nombre	összeg montant	drb. nombre	összesen montant	drb. nombre	összesen montant
1940.	IX.	—	24	1	34	11	749	*	2	**	158

*) Összesen csak 19 drb.

**) Összesen csak 268 drb.

b) Táviróforgalom. — b) Trafic télégraphique.

c) Távbeszélőforgalom. — c) Trafic téléphonique.

Année	Mois	Táviró — Télégraphe		Távbeszélő — Téléphone			
		Távírtok ezer darab Télégrammes nombre en milliers		Főállomások száma drb. Nombre des postes téléphoniques			Számított helyi beszélgetés száma ezrekben Conversation locales comtées nombre en milliers
		feladás dédőt	kézbesítése remise	fatelendszerű és 200 előfizetővel syst rural et plus de 200 abonnés	200 előfizetőnél kisebb juqua à 200 abnnés	összesen total	
1940.	IX.	5	6	3.734	1.159	4.893	—

c) Távbeszélőforgalom (folytatás). — c) Trafic téléphonique (suite).

d) Rádióelőfizetők. — d) Radiodiffusion.

Année	Mois	Távbeszélő — Téléphone			Rádió — Radiodiffusion	
		Központok száma Nombre des centres	Távolsági beszélgetés 1000 drb. Conversations interurbaines nombre en milliers		Rádió előfizetők száma Nombre des abonnés	
			kedvezményezett départ	érkezett arrière		
1940.	IX.	135	5	9		

e) A forgalom munkaegységekben. — e) Le trafic an unités de travail.

Egység: 1000 drb. — Nombre en milliers.

Év Année	Hó Mois	Munkaegységek száma az összes postai szolgálatnál: Nombre des unités de travail dans tous les services				
		Posta Poste	Táviró Télégraphe	Távbeszélő Téléphone	Rádió Radió	Összesen Total
		drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre	drb. nombre
1940.	IX.	422	54	251	—	727

KÜLFÖLDI SZEMLE.

Revue étrangère.

POSTA.

Dánia.

1939. év szeptemberében a dán posta ragjegyét rendszeresített a következő szöveggel: „Szíveskedjék pontos és teljes címét alkalmilag a feladóval közölni.” Ezt a ragjegyét minden olyan küldemény címlapjára felragasztják, amelyen a cím elégtelen és amelynek címzettjét csak külön kutatás után lehetett megtalálni.

Nagy propagandát indított a dán posta annak az érdekében, hogy minél többen akasszanak ki ajtójukra levélszekrényt a kézbesítés megkönnyítése végett. Erre külön-külön levélben kérték fel a feleket s ujságcikkek útján is igyekeztek hatni a közönségre.

A dán bélyeggyűjtők egyesülete a postavezérigazgatósággal egyetértve rózsaszínű mézgázott ragjegyeket bocsátott ki a következő szöveggel: „Kérjük a bélyeggyűjtők céljára szolgáló bélyegeket gondosan lebélyegezni.”

Múlt év november 22-én és 23-án tartotta meg Stockholmban a dán, finn, norvég és svéd postaigazgatás az északi államok postakonferenciáját. A konferencia többek között a levélátzállítási díjaknak a rendkívüli körülmények között való szabályozásával és a semleges államokból eredő és oda szülő küldeményeknek a hadviselő államokban történő ellenőrzésével foglalkozott. (Dán postavezérig. 1939—40. évi jelentése.) (Székely)

Németország.

A német postaszolgálata bekapcsolódása a lengyelektől visszahódított keleti területekre meglehetősen súlyos feladatnak bizonyult. A német posta már a lengyel hadjárat kezdetén is támogatta a hadsereggel együttműködő tábori postát, majd később meg kellett teremtenie azokat az előfeltételeket, amelyek a polgári postaszolgálat bekapcsolódását lehetővé tették.

Természetesen a rendes postaszolgálat megindítása sok tekintetben korlátozásokat követelt. E korlátozások a visszahódított terület különböző részeinek személyzeti, közlekedési és szállítási viszonyaitól függően oly eltérőek voltak, hogy az egységes szabályozást teljesen kizárták. A

kezdeti nehézségeket még növelte az a tény, hogy a postahivatalok egy részét teljesen elpusztították és a vezetékeket a visszavonulás alkalmával elvágták.

Ilyen körülmények között megérthető, hogy az egyes küldeményfajokat a Német-birodalomba visszakebelezett keleti területeken az újjáépítési munka állásának megfelelően csak fokozatosan és különböző mértékben vezethették be a postaszolgálatba. (Deutsche Postzeitung 1940. évi 9. száma.)

(Iványi)

A levelezőlap feltalálója.

A levelezőlap nem nagy multra tekinthet vissza: még csak alig 70 éves. Feltalálója tulajdonképpen von Stephan német postavezérigazgató, aki 1865-ben a Karlsruhe-i postakongresszuson javaslatot tett egy „Postblatt” nevű új küldeményfajta bevezetésére, amelyet a postai levelezőlap őskének lehet tekinteni. Ennek az első levelezőlapnak azonban csak az előnye, hogy boríték nélkül lehetett feladni, mert díjszabási kedvezményben nem részesült. Ugyanannyit kellett a szállításáért fizetni, mint egy levélért.

1869-ben a bécsi Neue Freie Presse egyik cikkírója, Hermann professzor cikket írt „A postai levelezés egy új lehetősége” címmel, melyben a levelezőlap bevezetését javasolta. A cikknek meg is volt a hatása, mert az osztrák posta két hónap múlva rendszeresítette a „Korrespondenzkarte”-nak nevezett első igazi levelezőlapot.

Kezdetben nem volt megtszeltetés levelezőlapot kapni, mert a levelezőlapot nagyrészt csak sértegető, kellemetlen üzenetek továbbítására használták fel. Ez a szokás annyira elharapódzott, hogy az osztrák posta tanácsosnak tartotta a levelezőlap elő oldalára vastag betűkkel a következő figyelmeztetést nyomtatni: „A postaigazgatás semminemű felelősséget nem vállal a jelen levelezőlapra írt közlemény tartalmáért.”

Ujabbán felvetődött az a kérdés is, hogy ki a képes levelezőlap feltalálója. Ez alkalomból jelentkezett parisius Ludolf os-

terodei lelkész, aki a képes levelezőlap feltalálójának vallja magát. Előadása szerint a hetvenes évek elején, diák korában, apja megbízásából üdvözlő leveleket kellett volna írnia egy nagynénjének s mivel a levélírást nem szerette, ellenben rajzolni jól tudott, egy postai levelezőlapra rajzban fejezte ki szerencsekívánatait. Ezt meglátta egy mérnök ismerőse, s azt ajánlotta neki, hogy készítsen hasonló levelezőlaprajzokat egy műkereskedő részére sokszorosítás végett. Akkoriban a kapott ajánlatot nem fogadta el. Néhány évvel később azonban, pénzsűkében lévén,

egy tucat levelezőlaprajzot készített s azokat Heinrich Lange göttingai papírkereskedőnek ajánlotta fel sokszorosításra. A kereskedő azonban csak közös kockázatra volt hajlandó a képes levelezőlapokat kiadni. Ez meg is történt. A közönség eleinte csak lassan szokott hozzá a képes levelezőlapok használatához. Mindamellet a levelezőlapok jó mellékjövédelmet hoztak. Később már találmányának sorsát nem kísérte figyelemmel. A képes levelezőlap elterjedt. Az első képes levelezőlap rajzaiból néhány még ma is a feltalálója birtokában van.

(Post-Zeitschrift 1940 : 5.)

(Székely)

TAVKÖZLÉS.

Németország.

A német birodalmi postaigazgatás 1940 március 23-án mozgófénykép-központot létesített s azt a Reichspostzentralamt-tal egyesítette. Ennek az új szervnek az a feladata, hogy a posta-, táviró-, távbeszélő- és rádiószolgálat működéséről és fejlődéséről időnként filmfelvételeket készítsen, e felvételekből propaganda-sorozatokot állítson össze, a szolgálat érdekében, valamint a szakoktatás céljaira. A mozgófénykép-központnak külön költségvetése van, műszaki és művészi tevékenysége a Reichspostzentralamt-tól teljesen független. A Reichspostzentralamt-tal való egyesítése csupán az igazgatási teendők egyszerűsítése céljából történt.

(J. d. T. 1940 : 5.)

Megbénított és veszélyeztetett angol tengeri kábelek.

A világ tengeri kábelhálózata 640.000 km, ennek körülbelül a fele, azaz 294.000 km kábelhossz angol állami, illetőleg társasági tulajdon.

E kábelhálózatból a norvégiai, németalföldi, belgiumi és északfranciaországi német megszállás következtében körülbelül 2.654 tengeri mérföld angol állami kábel és 18 tengeri mérföld angol társasági (Cable and Wireless Ltd.) kábel került német ellenőrzés alá. A már elvágott, vagy az elvágás veszélyének kitett angol tengeri kábelek hossza 26.260 tengeri mérföld, azaz 48.643 km.

(Die Deutsche Post 1940 : 31.)

Balázs Barna.

Külföldi lapszemle.

Journaux étrangers.

Telegraphen Praxis (1940/13.) Langer: Die Schwankungen des Fernsprechdienstes und der Leistung der Betriebsmittel in den Wählerämtern.

— **Goetsch**: Die Entwicklung des Bildtelegraphendienstes der Deutschen Reichspost 1939/1940.

Postarchiv (1940/3) Dr. Ohnesorge: Der Anteil der Deutschen Reichspost an der Entwicklung des Reichseisenbahngedankes.

— **Dr. Lauxmann**: Der Aufbau der Postverwaltung des Generalgouvernements.

— **Martin Bolzer**: Das Postabkommen der Zweiten Haager Konferenz von 1907 und seine Bedeutung im gegenwärtigen deutsch—englischen Krieg.

Journal des télécommunications (1940/8): La 3e Conférence Sud-américaine des radiocommunications.

- tions (C.S.R.) (Santiago de Chili, 12—17 janvier 1940.
- L'activité de la Western Union Telegraph Company pendant l'année fiscale 1939.
- Le rapport annuel du Service de la radiodiffusion suisse.
- Telegraphen praxis (1940/15). Die Programmarbeit im Fernsehen.
- Post-Zeitschrift (1940/5). Dr. I. Hugentobler: Zur Weiterbildung des Postbeamten.
- Völke: Les adresses imparfaites et la sagacité de la poste.
- Dr. Meyer: Importanza delle vie di comunicazione svizzere per l'economia europea.
- I. Hollenstein: Botenschicksale in alter Zeit.
- Besuch beim Geldpost- und Checkamt Zürich.
- Was vom Luftverkehr Europas noch übrigbleibt.
- Von der Schriffterfindung bis zur Schnellpresse.
- Die Deutsche Post (1940/30.). Fernan: Fünf Jahre Teilnehmerfernschreibedienst vom Aufbau des Briefdienstes und den Briefverkehrszahlen.
- Technische Mitteilungen (1940/4.). Développement des télécommunications.
- H. Affolter: Kontroll-Messeinrichtungen der Schweizerischen Landessender.
- La technique de la transmission téléphonique et l'interprétation musicale.

Külföldi műszaki lapszemle.

Revue de la presse étrangère du domaine technique.

Szárnyas közlekedés. (A korszerű légitforgalom fejlődése. P. P. Wright, Journ. franklin Inst. 229 kötet 4. sz. 1940.)

A repülés ma elsősorban a honvédelem szolgálatába van állítva. A jövőjét azonban szerző mint fontos közlekedési eszközét látja. Érdekes és élvezetes összefoglalást ad a fejlődésről és a jövő kilátásairól. A közlemény egyes fejezetei: A fejlődés történelme. A légitforgalom versenye egyéb közlekedési eszközökkel. A forgalom lebonyolítására használt gépek. A légiúton történő szállítás forgalmának fejlődése. A gépek nagyságának fejlődése. Kényelem és biztonság. Repülőgépek jellemző adatai. Korszerű szállítógépek. A légitforgalom jövője. — A tárgyalás ter-

mészetesen főleg az Amerikai Egyesült Államok viszonyait veszi figyelembe.

Személyi vonatkozások az iparban. (E. G. Budd. — Journ. franklin Inst. 229. kötet, 5. szám 1940.)

Egy nagy vállalat vezetője igen érdekesen fejtegeti a munkásoknak és egyéb alkalmazottaknak egymáshoz és a vállalat-hoz való viszonyát és azokat a módszereket és intézkedéseket, amik a megelégedettség és az egészséges jóviszony kifejlődéséhez vezetnek. A közlemény tartalmára jellemző fejezetei: Általános helyzetkép. — Az alkalmazottak kiválasztása. — Életkor. — Munkásképviselet. — Ápoiónók. — Bal-esetek. — Az idősebb jogai. — Évi szabadság. — Fizetés. — Rándfenntartás.

Egy hangszóró tervezése. (W. West és D. McMillan. — Journ. Inst. El. Eng. 86. kötet, 521. szám 1940.)

Szerzők ismertetik azokat a vizsgálatokat, melyeket egy szobahasználatra szánt hangszóró tervezéséhez és megszerkesztéséhez végeztek. Ismerteti a vizsgálatok eredményei alapján megszerkesztett hangszórót, rámutat annak előnyeire és végül taglalja a hangszóró teljesítőképességével szemben felállított követelményeket.

Távolbalítás. (W. E. Tremain. — Journ. Inst. El. Eng. 86. kötet, 521. szám 1940.)

A nagy igényeket is kielégítő távolbalítás kifejlesztése korunk tudományos és mérnöki munkájának egyik legkiemelkedőbb eredménye. Szerző összefoglaló áttekintést nyújt az újabb fejlődés fontosabb eredményeiről.

A telefonkönyv. (Techn. Mitteilg. Schweiz. Telegr. Tel. Verw. XVIII. évfolyam, 3. szám.)

Igen ügyesen és szellemesen összeállított rádióelőadás a telefonkönyvről. A tárgy

feldolgozása természetesen a svájci viszonyok szerint épült fel.

A svájci táviró és távb. igazgatás új rádiózávarkereső készüléke. (Techn. Mitteilg. Schweiz. Telegr. Tel. Verw. XVIII. évf. 3. szá 1940.)

A svájci igazgatás által használt rádiózávarkereső készüléknek sok esetben, különösen rossz vételviszonyok között, nem voltak megfelelőek, met nem voltak elég érzékenyek. Ezeknek a vevőknek a kiegészítésére az igazgatás új, nagyteljesítményű hordozható závarkereső vevőket rendelt. A közlemény az új vevők rövid ismertetését tartalmazza. Lényeges adatok: Nyolckörös super kettős kondenzátorral, keverőfokozat 2 középfrekvencia erősítő, hangfrekvencia erősítő és ellenütemű B osztályú végerősítő. 1.5 Voltos csövek, anód és izzítás primer elemből. Beépített hangszóró, fejhallgató vételnél a végerősítő lekapcsolódik (telepkímélés). Hullámterjedelme: 25—63 m, 192—600 m és 700—2000 m. Általános érzékenység kb. 50 mV. (Megjegyezzük, hogy a magyar posta által használt vevők ennél érzékenyebbek!). Keretantenna és magasantenna is kapcsolható. A súlyra és méretekre vonatkozó adatok hiányoznak.

Szerkesztői üzenetek.

N. J. Budapest. A posta személyzetét a szükséghez mérten rendkívüli szolgálatra lehet kötelezni, de ezért rendkívüli óradíjat csak abban az esetben lehet felszámítani, ha a rendkívüli szolgálat díjazását a posta vezérigazgatója előzetesen engedélyezte. A rendkívüli szolgálat tehát nincs feltétlenül díjazással egybekötve. Abban az esetben azonban, ha a rendkívüli szolgálat díjazását engedélyezték és a C szolgálatot teljesítő alkalmazottat szabadidejében pl. délelőtti szolgálata után este 21 órától reggel 6 óráig rendelik be rendkívüli szolgálatra, akkor 9 óra után lehet rendkívüli óradíjat felszámítani.

K. I. Marosvásárhely. A nyugdíjelőlegben részesült és időközben elhalt. H. A. volt román postaalkalmazott özvegyé-

nek segélyre van igénye. Az eziránti kérvényt a marosvásárhelyi szervező postaigazgatósághoz kell benyújtania.

G. I. Nagykároly. A románok által elbocsátott magyar postaalkalmazottak végleges alkalmazására és kinevezésére, illetőleg nyugdíjazására nézve a kormány valamennyi közalkalmazottra egyöntetűen fog intézkedni. Ideiglenes alkalmazás, illeőleg ideiglenes ellátás iránti kérelmekkel a területileg illetékes szervező postaigazgatóságokhoz kell fordulni.

Felkérjük t. olvasóinkat, hogy a Műszaki Közlemények 1927. évi 1. számából esetleg rendelkezésükre álló felesleges példányokat küldjék be a kiadóhivatalhoz.

EGYESÜLETI ÉLET.

Megbízatus. Stepán László m. kir. postatanácsos a m. kir. posta utalványleszámoló hivatala belföldi osztályának vezetésével bízott meg.

Meghívó. A m. kir. posta jogász- és mérnöktisztviselői országos egyesületének igazgatóválasztmánya 1940 november hó 7-én délután 18 órakor egyesületi helyiségében (V., Benczur-utca 27., I. emelet) rendes ülést tart, melyre az igazgatóválasztmány tagjait ezúton is meghívjuk. A választmány tagjai egyébként névreszóló meghívót is kapnak.

Tárgysorozat: 1. Elnöki bejelentés. 2. Titkári előterjesztések. 3. Pénztári jelentés. 4. Sajtójelentés. 5. Esetleges indítványok.

„Általános gyümölcstermesztés, pomológia“ című könyv III. bővített kiadásban megjelent. A szerző Kmoskó Sándor pomológus, gyümölcstermelő, a könyv vételárából a postaalkalmazottaknak 40%-os kedvezményt ad, így a postaszemélyzet a vételárnak a kiadóhoz (Budapest, II. Margit-kr. 7.) való beküldése mellett (8 pengő helyett) 4 pengő 80 fillérért juthat a könyvhöz.

A gyümölcstermesztés országos érdek s a személyzet körében sokan foglalkoznak is vele, ezért ezúton felhívjuk erre az értékes szakkönyvre a tagtársaink figyelmét.

A magyar távbeszélő 50 éves jubileuma alkalmával a Magyar Posta szerkesztősége 1931. évi május havában „Az 50 éves magyar távbeszélő (1881—1931)” címmel 465 oldalas jubileumi számot adott

ki, melyben a magyar távbeszélő fejlődésének minden mozzanatát megvilágítja.

Ezt a vaskos és szakszempontból igen értékes füzetet — míg a készlet tart — lapunk szerkesztősége 1 pengő beküldése ellenében a magyar posta személyzet bármely tagjának készséggel megküldi.

Idegének e szakmunkát 2 pengőért rendelhetik meg.

A füzet tartalma a következő:

Előszó. — Emlékezés A budapesti távbeszélő története és úttörői. — Emlékezés a Puskás testvérekre. — A hálózat építészeti fejlődése. — I. Helyi távbeszélő-hálózat. II. Helyközi távbeszélő-hálózat. — A távbeszélő fejlődése számokban. A budapesti hálózat átépítése a háború után. — A magyar távbeszélő fejlődése és mai helyzete. — Távbeszélő központjaink fejlődése. — A távbeszélő üzleti és kezelési szabályaink fejlődése. — Az 50 éves magyar telefon és a hazai ipar. — Magyarország belföldi és nemzetközi helyközi távbeszélőforgalmának fejlődése. — A magyar távbeszélő központok épületei. — A helyi távbeszélő hálózatok díjszabása. — Díjbeszedés. — A budapesti helyközi távbeszélő központok. — A telefonhírmondó és szórakoztató rádió. — A budapesti automata távbeszélő központok különleges berendezései. — Távbeszélő készülékek és fejlődésük. — Távbeszélő szakoktatás és irodalom. — Magánhasználatú, közérdekű és villamosjelző berendezések. — Távbeszélő alközpontok fejlődése. — Különleges szolgálatok a távbeszélőnél. — A távbeszélő névsor.

SZERKESZTŐSÉG:

I., KRISZTINA-KÖRÚT 12. II. 204. TÁVBESZÉLŐ: 150—597.

MŰSZAKI KÖZLEMÉNYEK: (Társszerkesztő)

XI., VÁSÁRHELYI PÁL-U. 4/6. TÁVBESZÉLŐ: 258—280.

KIADÓHIVATAL:

I., KRISZTINA-KÖRÚT 12. IV. 432. TÁVBESZÉLŐ: 156—841.

Előfizetési ár évi 10 P. Postai alkalmazottaknak évi 5 P.

Felölös kiadó: DR. LUKÁSZ ALFONZ m. kir. postatitkár.